

William Shakespeare
KRÁL JINDŘICH VI. DÍL TŘETÍ
Historická hra v pěti jednáních
Přeložil Antonín Klášterský

Osoby.

Král Jindřich Šestý
Edward, princ Waleský, jeho syn
Ludvík XI., král francouzský
Vévoda ze Somersetu
Vévoda z Exetru
Hrabě z Oxfordu
Hrabě z Northumberlandu
Hrabě z Westmorelandu
Lord Clifford
Richard Plantagenet, vévoda z Yorku
Edward, hrabě z Marchu, později král Edward IV. >
Edmund, hrabě z Rutlandu >
Jiří (George), později vévoda z Clarenceu, >
Richard, později vévoda z Glostru, > jeho synové
Vévoda z Norfolku
Markýz Montague
Hrabě Warwick
Hrabě Pembroke
Lord Hastings
Lord Stafford
Sir John Mortimer, >
Sir Hugh Mortimer, >ujci vévody z Yorku
Jindřich, hrabě z Richmondu, jinoch
Lord Rivers, bratr lady Greyové
Sir William Stanley
Sir John Montgomery
Sir John Somerville
Učitel Rutlandův
Starosta yorský
Purkrabí Towru
Šlechtic
Dva hajní
Myslivec
Syn, jenž zabil otce
Otec, jenž zabil syna
Královna Markéta
Lady Greyová, později choť Edwarda IV.
Bona, sestra francouzské královny
Vojíni, dvořané, poslové, strážé atd.

Dějiště v Anglii a Francii.

JEDNÁNÍ PRVNÍ
SCÉNA PRVNÍ

Londýn. – Parlament.

Hluk. Vystoupí Vévoda z Yorku, Edward, Richard, Norfolk, Montague, Warwick a vojsko.

Warwick. Jak vyklouz král nám z rukou, divím se.

Vévoda z Yorku. Co stáli jsme jízdu severní,
odkrad se tajně a své opustil;
tu veliký pak lord Northumberland,
jehožto válečný sluch nemohl
snést ústupu, na mysli klesající
voj povzbudil zas, a s ním samým pak
lord Clifford a lord Stafford, k boku bok,
v náš bitevní šik čelný vrhli se,
a prorazivše řad náš, zabiti
pak byli meči prostých vojáků.

Edward. Buď zabit otec lorda Stafforda,
vévoda z Buckinghamu, nebo byl
as nebezpečně zraněn; rozpoltil
jsem přímou ranou jeho helmici:
to pravda, otče, hled', zde jeho krev.

Montague. A zde je krev hraběte z Wiltshiru,
jež stih jsem, když se šiky srazily.

Richard. Ty za mne mluv, rci, co jsem vykonal!
Házeje na zemi hlavu Vévody ze Somersetu.

Vévoda z Yorku. Ze všech mých synů zásluh největších
si dobyl Richard. Jakže, Vaše Milost
že mrtva je, mylordo Somersetu?

Norfolk. To čekej celý Johna z Gauntu rod!

Richard. Tak doufám třást lbí krále Jindřicha.

Warwick. A taktěž já. Vítězný kníže z Yorku,
než spatřím seděti tě na trůně,
jež neprávem si přivlastňuje teď
rod Lankastrů, při nebi přísahám,
že nezavrou se ty zde oči dřív.
Zde palác krále bojácného, toť
trůn královský: jej, Yorku, zaujmi,
neb on je tvůj, ne krále Jindřicha
snad dědiců.

Vévoda z Yorku. Nuž, milý Warwicku,
stůj při mně jen, a já tak učiním,
neb násilím jsme jenom vnikli sem.

Norfolk. Jsme všichni s vámi; umřiž, kdo by prch.

Vévoda z Yorku. Dík, vzácný Norfolkku; jen, mylordi,
tu stůjte při mně, a vy, vojíni,
zůstaňte se mnou bytem tuto noc.

Vojsko odstupuje.

Warwick. A až král přijde, neubližte mu,
leč chtěl-li by vás mocí vypudit.

Vévoda z Yorku. Zde královna dnes koná parlament,
však netuší, že budem v její radě;
a buďsi slovy, nebo ranami
si svého práva tady dobud'me.

Richard. Tak, jak jsme, v zbroji stůjme v domě tu.

Warwick. Ten parlament zván bude krvavý,
král nebude-li z Plantagenetů
vévoda York a z trůnu sesazen
stydavý Jindřich, jehož zbabělost
nás u nepřátel dala v přísloví.

Vévoda z Yorku. Nuž, neopust'te mne jen, mylordi,
a odhodláni buďte, myslímť já,
že svého práva sobě dobudu.

Warwick. Ni král, ni ten, kdo má ho nejvíc rád,
ten nejzpujnější straník Lankastrů
se neodváží ani křídlem hnout,
když svými zvonky Warwick zatřese.
Plantageneta pěstím; z kořenů
ať vytrhne jej, kdo má odvahu.
Richarde, rozhodni se; požaduj
korunu anglickou co právo své.

*Tuš. Vystoupí Král Jindřich, Clifford, Northumberland, Westmoreland, Vévoda z Exetru a
jiní.*

Král Jindřich. Mylordi, hle, kde sedí rebel vzpurný,
na samém trůně; jistě domáhat,
opíraje se o meč Warwicka,
tohoto peera věrolomného,
se koruny chce, vládnouti co král.
On otce, hrabě z Northumberlandu,
ti usmrtil, i tvého, Clifforde,
a přísáhli jste oba, pomstít se
na něm i jeho synech, přátelch
a oblíbencích.

Northumberland. Nepomstím-li se,
nebesa na mně pomstu učíňtež!

Clifford. Naděje na to činí truchlivým
Clifforda v oceli.

Westmoreland. Jak, budeme
to snášeti? S ním dolů, sražte jej,
zlost žhne mi v srdci, nevydržím to.

Král Jindřich. Strpění, vzácný hrabě z Westmorelandu.

Clifford. Strpění pro zbabělce jako on:
však neseděl by tu, váš otec žít.
Milosti, svolte, a my vrhnem se
zde ve sněmu na celý Yorků rod.

Northumberland. Výborně, strýče, mluvils; budiž tak.

Král Jindřich. Ach, nevíte, že město přeje jim
a vojska čtyry mají na svůj kyn?

Vévoda z Exetru. Však prchnou hned, jak padne vévoda.

Král Jindřich. Buď Jindřichova srdce daleka
myšlenka změnit v jatky sněmovnu!
Jen mračné hledy, slova, pohružky
to, strýče Exetře, ta válka buď,
jíž použití Jindřich zamýšlí.

Pryč, sestup z mého trůnu, odbojný
vévodo z Yorku, a mých u nohou
pros za milost a za slitování;
já tvůj jsem panovník.

Vévoda z Yorku. Ne, já jsem tvůj.

Vévoda z Exetru. Styď se a sestup, on tě učinil
vévodou z Yorku.

Vévoda z Yorku. Moje dědictví
to bylo stejně jako hrabství mé.

Vévoda z Exetru. Však otec tvůj byl zrádce koruny.

Warwick. Ty, Exetře, jsi zrádce koruny,
když s Jindřichem jdeš, uchvatitelem.

Clifford. S kým jít by měl než s pravým králem svým?

Warwick. Žeť, Clifforde, a tím vévoda York.

Král Jindřich. A já mám stát a ty v mém trůně dlít?

Vévoda z Yorku. Tak musí být a bude; spokoj se.

Warwick. Vévoda z Lankastru buď; jeho pak
nech králem býti.

Westmoreland. On je obojí,
vévoda z Lankastru a spolu král,
a to lord z Westmorelandu obhájí.

Warwick. A Warwick zvrátí. Zapomínáte,
že my to, již vás hnali z bojiště
a pobili vám otce; pochodem
pak s rozpjatými táhli prapory
jsme skrze město k branám paláce.

Northumberland. Tak, Warwicku; mne pomnit toho žel;
a při mé duši, ty to odpykáš
i rod tvůj.

Westmoreland. Tobě, Plantagenete,
a tvým zde synům, druhům, příbuzným
více životů chci vzíti, nežli měl
můj otec v žilách krve krůpějí.

Clifford. Dost řeči o tom; sic ti místo slov
takého posla pošlu, Warwicku,
jenž pomstí jeho smrt dřív, než se hnu.

Warwick. Ubohý Clifford! Jeho pohrůžkou
jak zhrdám planou!

Vévoda z Yorku. Chcete, abychom
vám zjevili svůj nárok na korunu?
Když ne, náš meč jej v poli obhájí.

Král Jindřich. Ký nárok, zrádce, na korunu máš?
Tvůj otec, jako ty jsi, vévoda
byl z Yorku; děd tvůj Roger Mortimer
byl jenom hrabě z Marchu; já jsem syn
Jindřicha Pátého, jenž dauphina
a Francouze se sklonit přinutil
a kraje jich a města zabral si.

Warwick. Mlč o Francii, celou ztratils ji.

Král Jindřich. Lord protektor ji ztratil, a ne já;

když byl jsem korunován, byl jsem stár
jen devět měsíců.

Richard. Ted' stár jste dost,
a přece, jak se zdá mi, ztrácíte.
Korunu strhni samozvanci z hlavy,
můj otče.

Edward. Učiň, milý otče, tak
a na svoji si hlavu postav ji.

Montague. Zbraň, dobrý bratře, máš-li rád a ctíš,
jen vybojuj to, nač tu v hádce stát!

Richard. Zvuk trub a bubnů, a král uteče.

Vévoda z Yorku. Synové, ticho!

Král Jindřich. Ty mlč a krále Jindřicha nech mluvit.

Warwick. Mluv Plantagenet první; slyšte, lordi,
a zticha buďte a též pozorní,
neb kdo jej přeruší, žít nebude.

Král Jindřich. Mniš, královský že trůn svůj opustím,
na kterém seděl děd a otec můj?
Ne; dřív ať válka vylidní mou říš,
ať prapory jich často nošené
ve Francii a nyní v Anglicku,
k velkému žalu srdce našeho,
jsou příkrov můj. Proč, lordi, skleslí jste?
Mé právo dobré, mnohem lepší jeho.

Warwick. To prokaž, Jindřichu, a budeš král.

Král Jindřich. Trůn získal Jindřich Čtvrtý vítězstvím.

Vévoda z Yorku. Ne, proti svému králi odbojem.

Král Jindřich (*stranou*). Co říci, nevím; slabé právo mé.
Nástupce, rcete, nesmí zvolit král?

Vévoda z Yorku. Co dál?

Král Jindřich. To může-li, král zákonitý jsem:
před mnoha lordy odstoup Richard trůn
Jindřichu Čtvrtému, jehožto nástupcem
byl otec můj a jeho zase já.

Vévoda z Yorku. Vstal proti němu, svému mocnáři,
a trůnu vzdát se mocí přiměl ho.

Warwick. Připusťme, lordi, že tak učinil
bez donucení, myslíte, že tím
zadáno právo k jeho koruně?

Vévoda z Exetru. Ne; neb se nemoh jinak trůnu vzdát,
než by vlád po něm dědic nejbližší.

Král Jindřich. Jsi proti nám, vévodo z Exetru?

Vévoda z Exetru. On právo má, a tož mi odpusťte.

Vévoda z Yorku. Proč, lordi, šeptáte a neodpovíte?

Vévoda z Exetru. Svědomí dí mi, že on pravý král.

Král Jindřich. Vše opouští mne, k němu přebíhá.

Northumberland. Plantagenete, přes ty nároky,
jež činíš sobě, všecky, nemysli,
že Jindřich bude jen tak sesazen.

Warwick. Sesazen bude všechněm navzdory.

Northumberland. Tys v klamu; nestačí tvá jižní moc
Essexu, Norfolkku a Suffolku
ni Kentu, jež tě zpupným činí tak
a nevázaným, aby navzdory
mně povýšiti mohla vévodu.

Clifford. Bud' práv či nepráv, králi Jindřichu,
lord Clifford za tě bít se přísahá:
ať zívne, spolkně za živa mne zem,
kde před vrahem bych otce svého klek!

Král Jindřich. Jak, Clifforde, tvá řeč mi srdce křísí!

Vévoda z Yorku. Vzdej trůnu se, Jindřichu z Lancastru.
Co mumláte neb, lordi, smlouváte?

Warwick. Dej právo knížecímu tomu zde
yorskému vévodovi, nebo já
dům tento branným lidem naplním
a nad trůn, kde teď sedí, jeho právo
samozvancovou krví napíši.

Zadupá a objeví se vojsko.

Král Jindřich. Mylorde z Warwicku, jen slovo slyš.
Pro ten můj žití čas mne vládnout nech.

Vévoda z Yorku. Stvrď korunu mně a mým dědicům,
a budeš klidně vládnout do smrti.

Král Jindřich. To chci, Richarde Plantagenete,
těš z království se po mém úmrtí.

Clifford. Jak svému synu, princi, křivdíte!

Warwick. Jak Anglicku a sobě prospívá!

Westmoreland. Zoufalý, mrzký, sketný Jindřichu!

Clifford. Jak sám jsi sobě ublížil i nám!

Westmoreland. Snést nemohu těch slyšet podmínek.

Northumberland. Ni já.

Clifford. Pojď, strýče, sdělme královně tu zvěst.

Westmoreland. Bud' sbohem, králi zvrhlý, slabošský,
jenž v chladné krvi nemáš jiskry cti.

Northumberland. Staň kořistí se rodu Yorkova
a v poutech mři pro nemužný ten čin!

Clifford. Ve strašné válce budiž přemožen,
neb opuštěn a zhrdán v míru žij!

Odcházejí Northumberland, Clifford a Westmoreland.

Warwick. Sem, Jindřichu, se obrať, nedbej jich.

Vévoda z Exetru. Po pomstě prahnou, tož se nechťi vzdát.

Král Jindřich. Ach, Exetře!

Warwick. Proč vzdech ten, mylorde?

Král Jindřich. Ne pro mne, Warwicku, však pro syna,
jejž vydědit mám nepřírozeně.
Však buď jak buď. Já odkazuji navždy
korunu tobě a tvým dědicům
s tou podmínkou, že odpřisáhneš tu,
že zanecháš té války občanské,
a co živ budu, vzdávat budeš čest
mi jako svému králi, mocnáři,

a zradou ani válkou nebudeš
chtít svrhnouti mě a sám vládnouti.

Vévoda z Yorku. To přísahám rád a též vyplním.

Warwick. Žij dlouho Jindřich král! Jej obejmí,
Plantagenete.

Král Jindřich. I ty dlouho žij
a tito tvoji slibní synové!

Vévoda z Yorku. Teď usmíření jsou York s Lankastrem.

Vévoda z Exetru. Buď klet, kdo by je zneprátelit chtěl!

Polnice. Sestupují.

Vévoda z Yorku. Můj králi, sbohem; na svůj zámek chci.

Warwick. A já jdu chránit Londýn vojskem svým.

Norfolk. A já se svými lidmi k Norfolku.

Montague. A na moře já, odkud přišel jsem.

Odejdou York a jeho synové, Warwick, Norfolk, Montague, jejich vojska a družiny.

Vystoupí Královna Markéta a Princ Waleský.

Vévoda z Exetru. Zde kněžna jde, hled její jeví hněv.

Pryč odkradu se.

Král Jindřich. Exetře, já též.

Královna Markéta. Ne, pryč mi nechod'; půjdu za tebou.

Král Jindřich. Klid, milá choti, a já zůstanu.

Královna Markéta. Kdo můž být kliden v tísních nejvyšších?

Ach, bídný! Kéž co dívka zemřela
jsem radš, tě nepoznala, syna ti
neporodila nikdy, když teď zřím,
že otec jsi tak nepřirozený!
Zda zasloužil tak zbaven být svých práv?
Zpol kdybys jej byl miloval jak já,
byl cítil bolest jako já kdys proň
neb byl ho živil jak já krví svou,
byl bys svou nejdražší krev srdeční
radš nechal zde, než byl bys učinil
vévodu divocha svým nástupcem
a jediného syna vydědil.

Princ. Mne nemůžete, otče, vydědit;
král jste-li, proč bych nenastoupil já?

Král Jindřich. Markéto, promiň; promiň, drahý synu,
mne přinutili hrabě z Warwicku
a vévoda.

Královna Markéta. Ó, přinutili tě!
Ty králem jsi a dáš se přinutit?
Mně stydno slyšet tě. Ach, bídný sketo!
Tys zničil sebe, svého syna, mne
a rodu Yorků dal jsi takou moc,
že budeš král, jen oni strpí-li.
Trůn jemu vzdát a jeho dědicům,
což jiného než udělat si hrob
a sám doň zalézt tuze předčasně?
Je Warwick kancléř a též v Calais pán,
Falconbridge krutý vládne úžinou,

vévoda stal se protektorem říše,
a ty žes bezpečen? Touž bezpečnost
má chvějně jehně, vlky sevřeno.
Zde být, jak jenom hloupá žena jsem,
mne na kopí by byli vojáci
spíš nabodli, než k této úmluvě
bych byla dala souhlas. Ale ty
výš nad čest svoji ceníš život svůj.
A zříc to, rozvádím se, Jindřichu,
i od stolu i lože tvého zde,
než snesení to v parlamentě se
zas odvolá, jímž syn můj vyděděn.
Severní lordi, kteří odřekli
se přísahou svou tvojich praporů,
za mými půjdou, jak je spatří vlát.
A vlátí budou k mrzké hanbě tvé
a ten rod Yorků v trosky obrátí.
S tím opouštím tě. Půjdem, synu, pojd';
připraven voj náš, půjdem za nimi.

Král Jindřich. Stůj, dobrá Markéto, a vyslyš mne.

Královna Markéta. Tys příliš moc už mluvil, klid' se jen.

Král Jindřich. Edwarde, synu, ty mi zůstaneš?

Královna Markéta. Toť, by byl nepřáteli zavražděn.

Princ. Až vítězně se vrátím z pole, spatřím
zas Vaši Milost. Dotud za ní jdu.

Královna Markéta. Pojd', synu, takto meškat nesmíme.

Odejdou Královna Markéta a Princ.

Král Jindřich. Ubohá královna! Jak z lásky ke mně
a synu v hněvná slova propukla!
Ať pomstí se na nenáviděném
tom vévodovi, jehož zbujný duch,
okřídlen chťičem, stát mne bude trůn
a jako lačný orel bude mně
i mému synu maso z těla rvát!
Mé srdce hněte ztráta tří těch lordů.
Jim napíšu a pěkně poprosím.
Můj strýče, pojd'te, poslem budete.

Vévoda z Exetru. A já, jak doufám, všecky usmířím.

Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Na zámku Sandalském.

Vystoupí Richard, Edward a Montague.

Richard. Ač nejmladší jsem, bratře, dovolte.

Edward. Ne, řečniti já lépe dovedu.

Montague. Však já mám pádné, silné důvody.

Vystoupí Vévoda z Yorku.

Vévoda z Yorku. Nuž, synové a bratře, ve vádě?

Oč jde váš spor? Jakpak to začalo?

Edward. Ne spor, jen malé porokování.

Vévoda z Yorku. O čempak?

Richard. Co tkne se Vaší Milosti i nás,
koruně anglické, jež, otče, vaše.

Vévoda z Yorku. Má, hochu? Ne, král Jindřich dokud živ.

Richard. Přec vaše právo není odvislo
od jeho žití nebo od smrti.

Edward. Teď dědic jste, tož těžte z toho teď.
Lankastrů rodu popřejete-li
dech, předstihne vás, otče, nakonec.

Vévoda z Yorku. Já přísahal, že klidně povládne.

Edward. Pro království lze každou přísahu
přec porušit; já tisíc porušil
bych přísah, abych vlád jen jeden rok.

Richard. Ne; Bůh chraň, byste věrolomný byl.

Vévoda z Yorku. To byl bych, kdybych pro nárok ved boj.

Richard. Dokážu opak, dáte-li mi sluch.

Vévoda z Yorku. To nelze, synu; je to nemožno.

Richard. Přísaha ničím, nesložena-li
před zákonnou a pravou vrchností,
jež moc má nad tím, který přísahá.
Té Jindřich neměl, místo uchvátiv.
Když tedy, hled'te, on to byl, jenž vzal
přísahu od vás, vaše přísaha,
mylorde, planá je a nicotná.
Nuž, do zbraně! A otče, pomněte,
jak sladká věc je nosit korunu,
v okruhu jejímž Elysium je
a vše, co v snech básníků ples a slast.
Proč meškáme tak? Klid mít nemohu,
než bílou růží, kterou nosím, zbarví
srdeční teplá Jindřichova krev.

Vévoda z Yorku. Dost, Richarde! Chci král být, nebo mřít.

Ty do Londýna musíš, bratře, hned
a podnítit k té věci Warwicka,
ty, Richarde, k vévodu z Norfolkku
a důvěrně svěř jemu záměr náš,
vy, Edwarde, zas k lordu Cobhamu,
s nímž ochotně se vzbouří Kent'ané,
jimž důvěřuji, neb jsou vojíni,
jsou chytří, slušní, volní, odvážní.
Co vy tak zabaveni, co mi zbývá,
než příležitost hledat k povstání,
však úmysl svůj králi nezradit
a pranikomu z rodu Lankastrů?

Vystoupí Posel.

Leč stůj, co nového? Proč spěcháš tak?

Posel. Královna s všemi severními lordy
a hrabaty vás tady zamýšlí
obklíčit v hradě vašem; blízko již
je s dvaceti tisíci vojíny,

tož, mylorde, své opevněte sídlo.

Vévoda z Yorku. Žeť, mečem svým. Jak, mníš, že mám z nich strach?

Edwarde, Richarde, vám zůstat zde,
můj bratr Montague v Londýn pospíší:
ať vzácný Warwick, Cobham se všemi,
jež k střežu krále nechali jsme tam,
se mocným sílí umem státnickým
a Jindřichovi slaboduchému
ať nevěří ni jeho přísahám.

Montague. Jdu, bratře; já je získám, neboj se,
a tak co nejpokorněj loučím se.

Odejde.

Vystoupí Sir John Mortimer a Sir Hugh Mortimer.

Vévoda z Yorku. Sir John a sir Hugh Mortimer, mí ujcí!

Na Sandal v šťastný přicházíte mžik,
voj královnin nás hodlá oblehat.

Sir John. To nemusí; s ní v poli střetnem se.

Vévoda z Yorku. Jak, s pěti tisíci?

Richard. Ba, s pěti sty jen, otče, třeba-li;
když vůdcem žena, čeho se nám bát?

V dáli pochod.

Edward. Jich bubny slyším; seřaďme svůj lid
a táhněm ven a vyzvěm je hned v boj.

Vévoda z Yorku. Pět na dvacet, to velký nepoměr,
však, ujče, jist jsem naším vítězstvím.

Ve Francii jsem mnohý vyhrál boj,
kdy nepřítel byl deset k jednomu;
proč nyní stejný úspěch neměl bych?

Hluk. Odejdou.

SCÉNA TŘETÍ

Bojiště mezi zámkem Sandalem a Wakefieldem.

Hluk bitevní. Vystoupí Rutland se svým Učitelem.

Rutland. Ach, kam bych prch, bych unik rukám jich?

Hle, učiteli, krutý Clifford jde!

Vystoupí Clifford s vojíny.

Clifford. Pryč, kaplane, tvé kněžství spása tvá.

Však spratek prokletého vévody,
ten umřít má.

Učitel. A já mu, mylorde,
chci společník být.

Clifford. Pryč s ním, vojíni!

Učitel. Ach Clifford, nevinné nezab dítě,
bys u Boha ni lidí nepad v zášť.

Odejde, vlečen vojíny.

Clifford. Nu což! Je mrtev již? Či pouze strach
ho přiměl zavřít zrak? Jej otevru.

Rutland. Tak zavřený lev na chudáka zří,
jenž chví se v jeho spárech hltavých,
a takto kráčí přes plen s posměchem

a takto přichází mu údy rvát.
Ach dobrý Clifford, mne mečem zab,
a ne tak hrozným, krutým pohledem.
Clifforde milý, nežli umru, slyš.
Jsem příliš malý předmět pro tvůj hněv:
msti na mužích se a mne nechej žít.

Clifford. Nadarmo mluvíš, hochu nebohý;
krev otce mého vchod ten ucpala,
kam vstoupiti by mohla slova tvá.

Rutland. Nuž, otce mého krev zas otevř jej,
on mužem je, s ním, Clifford, se bij.

Clifford. Tvé bratry kdybych měl tu, život jich
a tvůj by mojí nestačily mstě.
Ne, ani kdybych hroby vykopal
tvých předků a jich rakve prohnílé
pověsil na řetězy, nemohlo
by zchladit to můj vztek, mou ztišit hrud'.
Zhlédnutí kohos z rodu Yorkova
jak fúrie je, jež mou duši štve.
A pokud kletý neshladím jich rod
a jediný z nich zbude na živu,
můj život peklem. Protož –
Zvedá svou ruku.

Rutland. Ó, nech mne modlit se, než přijmu smrt!
Modlím se k tobě, milý Clifford,
měj slitování!

Clifford. Slitování také,
jaké hrot skýtá mého rapíru.

Rutland. Já nekřivdil ti; proč mne zabít chceš?

Clifford. Tvůj otec ano.

Rutland. Před mým zrozením.
Máš syna, proň se slituj nade mnou,
by pomstou za to, neb Bůh spravedliv,
tak bídne nebyl zabit jako já.
Ach, celý věk mne žít nech v žaláři,
a k nelibosti dám-li podnět ti,
pak zab mne, teď však nemáš příčiny.

Clifford. Ne příčiny?
Tvůj otec mého otce sklál; tož mři!
Probodne jej.

Rutland. *<emph>Di faciant laudis summa sit ista tuae!</emph>*
Umře.

Clifford. Plantagenete! Já již přicházím,
Plantagenete! A nechť na meči
mi lpící toho syna tvého zde
krev na zbroji mé rezaví, než krev
tvá slitá s ní mi obě setřít dá.
Odejde.

SCÉNA ČTVRTÁ

Jiná část bojiště.

Hluk bitevní. Vystoupí Vévoda z Yorku.

Vévoda z Yorku. Voj královnin ovládl bojiště;

pro spásu mou mí oba ujci padli,
a všichni mí před dravým odpůrcem
zpět prchají jak lodi před větrem
neb ovce hnané vlky lačnými.
Mí synové, Bůh ví, co s nimi je,
to vím však, že jak muži vedli si,
zrození proslout životem neb smrtí!
Třikrát se Richard ke mně proklestil
a třikrát vzkřikl: „Otče, odvahu,
jen vybojuj to!“ Stejně častokrát
se objevil mi Edward po boku,
s purpurným mečem, který krví těch
po jílec zbarven, již se střetli s ním.
A bojovníci nenezdolnější
když couvali, tu Richard volal: „Vpřed!
A nepopust'te ani země píď!“
A křičel: „Korunu, neb slavný hrob!
Buď žezlo, nebo hrobku pod zemí!“
S tím zas jsme hnali v útok, ale žel,
zas couvli jsme; jak bych byl labuť zřel
plout proti proudu s marnou námahou
a sílu ztrácet proti moci vln.

Krátký hluk venku.

Ach, slyš, toť zhoubní stihatelé jsou.
A já jsem sláb, bych unik jejich vzteku,
a silen být, jich neuhnul bych vzteku,
můj písek došel v setkách života,
zde zůstat musím, zde mít žití skon.

Vystoupí Královna Markéta, Clifford, Northumberland, Mladý princ a vojsko.

Pojď, krvavý ty Clifforde a drsný
Northumberlande, vaši zuřivost
nezhasitelnou ve větší zvu vztek:
Váš terč jsem, hotov ránu vaši snést.

Northumberland. Plantagenete zpupný, na milost
se naši vzdej.

Clifford. Ba, takou na milost,
jakou páž jeho dala ukrutná
záplatou ráznou mému otci dřív.
Teď Faethón se skácel z vozu svého
a polední čas změnil na večer.

Vévoda z Yorku. Můj popel jako Fénix zploditi
můž ptáka, který všem vám pomstí se.
A s nadějí tou zvedám k nebi zrak,
zhrdaje, čím vám lze mi ublížit.

Proč nejdete? Jak, tolik vás, a strach?

Clifford. Tak skety bijí se, když nemohou
dál prchati, tak klovou holubi

do pronikavých spárů sokola,
tak zloději, když naděj žití pryč,
si zoufajíce lají biřicům.

Vévoda z Yorku. Ó Clifforde, jen vzpomeň si a čas
můj dřívější v svých přelet' myšlenkách;
a pro ruměn-li můžeš, hled' v mou tvář
a v jazyk kousni se, jenž hanobí
zbabělstvím toho, jehož mračný hled
tě plachým činil dřív a v útěk hnal!

Clifford. Nechci ti házet slovo za slovo,
však rány spláčet, čtyři za jednu.

Královna Markéta. Stůj, chrabrá Clifforde, mám tisíc příčin,
bych zrádci život prodloužila mžik.
Hluch vztekem. Mluv ty, Northumberlande.

Northumberland. Stůj, Clifforde, cti nedávej mu tolik,
bys v prst se říz, necht', bys ho v srdce bod.
Jaká to chrabrost, zuby cení-li
pes, ruku strkat mezi jeho chrup,
když lze jej odkopnout? To výhrada
je války, užít výhod všech, a deset
jít na jednoho chrabrost nesníží.

Kladou ruce na Yorka, jenž se brání.

Clifford. Ba, ba, tak sluka s okem zápolí.

Northumberland. Tak lapen v síti králík zmítá se.

Vévoda z Yorku. Tak jásají nad plenem zloději,
tak lidé praví, udoláni tak,
se vzdají lupičům.

Northumberland. Co milost přeje si,
by nyní bylo učiněno s ním?

Královna Markéta. Stateční bojovníci, Clifforde
s Northumberlandem, pojd'te, postavte
na tuto kupku krtičí ho sem,
jenž rozpjav paže, sáhal po horách,
však rozděloval rukou svou jen stín.
Jak? Vy že jste chtěl anglický být král?
Vy v parlamentě našem bouřil jste
a o svém rodu kázal vysokém?
Kde čtvero synů, by šli pomoc' teď?
Veselý Edward, Jiří bujarý,
a kde ten chrabrá zmetek hrbatý,
váš chlapec Richard, hlasem mručivým
jenž podněcoval taťku v odbojích?
A s druhými kde Rutland, mazlík váš?
Hle, Yorku, tento šátek ztřísnila
jsem krví, kterou Clifford statečný
svým mečem prolil z prsou hochových;
a pro smrt jeho můž-li slzy lít
tvůj zrak, jej dám ti, bys jím sušil tvář.
Ach, Yorku nebohý, žeť nemíti
zášť na smrt k tobě, litovala bych

bědného stavu tvého. Prosim tě,
rmut', Yorku, se, bys obveselil mne.
Jak, žhavé srdce tvé tak útroby
ti zpráhlo, že pro Rutlandovu smrt
ni slza nepadne? Ó muži, proč
jsi trpěliv? Ty šílití bys měl,
a já, bys šílil, směji se ti tak!
Zuř, dupej, klej, ať mohu tančit, pět.
Chceš mzdu mít, vidím, že mi ztropíš žert:
York bez koruny mluvit nemůže.
Korunu pro Yorka! A lordové,
kloňte se jemu nízko; ruce mu
podržte, co mu na skrání vsadím ji.

Vsazuje mu papírovou korunu na hlavu.

Aj, věru, nyní vyhlíží jak král.
Tot' on, jenž krále Jindřicha vzal trůn,
on, jenž byl jeho dědic zvolený.
Jak to, že velký Plantagenet ten
tak záhy korunován a svůj slib
že zrušil slavný? Pokud vzpomínám,
vy neměl jste se králem státi dřív,
než náš král Jindřich podá smrti dlaň.
Vy jeho slávou chcete věnčit leb
a jeho skráním urvat diadém,
ač živ, přes svoji svatou přísahu?
Ó, příliš neodpustitelný hřích!
Pryč s korunou a s ní i hlavu smeťte,
co jednou dechnem, usmrtit ho hled'ete.

Clifford. To úkol můj, za mého otce to.

Královna Markéta. Ne, stůjte, slyšme jeho modlitby.

Vévoda z Yorku. Vlčice francouzská, však dravější

francouzských vlků, jejíž jazyk jest
jedovatější nežli zmije zub!
Jak špatně sluší tvému pohlaví
jak amazonská jásat nevěstka
nad hořem těch, jež osud přemáhá!
Tvá kdyby tvář, jak maska bez změny,
se nestoudnou již byla nestala
zlých činů užíváním, zkusil bych
tvůj ruměn vzbudit, zpupná královno.
Zkad přišlas, říct ti, z koho pošla jsi,
by hanby bylo dosti, zastydět
bys mohla se, nebýti bez studu.
Tvůj otec králem neapolským zván
a Sicílií, Jeruzaléma,
však nemá ni co sedlák anglický.
Ten bědný mocnář láti učil tě?
To zbytečno a neposlouží ti,
královno zpupná, leč by potvrdit
se mělo přísloví, že žebráci,

když páni z nich, své koně uštvou v smrt.
Dost často krása plodí pýchu žen,
však Bůh ví, podíl tvůj v ní malý jest.
Jest ctnost to, která obdiv budí k nim,
u tebe opak plní úžasem;
je mírnost to, jež božskými je činí,
té nedostatek hnusnou dělá tě.
Ty k všemu dobrému v tak protivném
jsi poměru jak protinožci k nám
neb jako jih je k straně severní.
Ó srdce tygří, skryté v ženskou pleť!
Jak mohlas děcka prolít žití krev,
zvát otce, aby utřel si jí zrak,
a přece dále míti ženy tvář?
Jsou ženy milé, jemné, poddajné
a milosrdné, tys však nevlídná,
ukrutná, tvrdá, drsná, bez citu.
Já zuřit měl – tvé přání splněno,
bych plakal, chtělas – jsem ti po vůli.
Neb bouřný vichr liják přivane,
a když bouř mine, pršet počíná.
Ty slzy zde jsou tryzna sladkému
Rutlandu mému a pro jeho smrt
ta každá krůpěj křičí po pomstě,
to na tobě, ty krutý Clifforde,
a na tobě, ty zrádná Francouzko.

Northumberland. Mne věru jímá bolest jeho tak,
že sotva mohu slzy zadržet.

Vévoda z Yorku. Té tváře jeho kanibalové
by nebyli se tknuli hladoví,
jí nebyli by krví ztřísnilí;
však nelidštější, nelítostnější
vy desetkrát jste tygrů hyrkánských.
Na nešťastného otce slzy hled',
královno krutá; v krvi drahého
jsi hochu mého šátek smočila,
a slzami já smývám z něho krev.
Jej schovej si a jdi se chlubit tím,
a správně-li ten smutný povíš děj,
při duši mé, kdo zví jej, zaslzí;
ba i mí nepřátelé prolíjí
slz hojně, řkouce: „Ach, byl zlý to čin!“
Zde korunu vem a s ní kletbu mou
a v nouzi takou těchu měj, jak já
ji mám teď z příliš kruté ruky tvé!
Clifforde tvrdý, ze světa mne shlad'.
Má duše nebi, na leb vaší krev!

Northumberland. I kdyby byl můj celý pobíl rod,
pro život svůj bych musil plakat s ním,
zře, jak mu duši hryže vnitřní trud.

Královna Markéta. Jak, v pláč ti, lorde Northumberlande?

Křivd pomni, jež nám všechněm učinil,
to vysuší tvé slzy měkké vráz.

Clifford. To, jak jsem přísah pro otcovu smrt.

Probodne ho.

Královna Markéta. A to pro právo krále dobrého.

Probodne ho.

Vévoda z Yorku. Milosti bránu otevř, dobrý Bože!

Má duše z ran těch letí hledat tě.

Umře.

Královna Markéta. Pryč s jeho hlavou, na bránu s ní Yorku,
tak York ať přehlíží si město York.

Tuš Odejdou.

JEDNÁNÍ DRUHÉ SCÉNA PRVNÍ

*Pláň blízko Mortimerova kříže v Herefordshiru.
Pochod. Vystoupí Edward, Richard a jejich vojsko.*

Edward. Já ptám se, jak náš otec knížecí

as unikl neb unik-li či nic,
Cliffordem stíhán, Northumberlandem:
že jat, už bychom byli slyšeli,
že zabit, bychom byli slyšeli;
neb unik-li, už bychom slechli, mním,
o šťastné jeho spáse plesnou zvěst.
Jak má se bratr můj? Proč smuten tak?

Richard. Být vesel nemohu, než dovím se,

kam poděl se náš otec statečný.
Já zřel ho v bitvě pobíhati kol
a spatřil jsem, jak hledá Clifforda.
On v nejhustějším davu sobě ved,
mně zdálo se, jak v stádě skotu lev
neb jako medvěd obklíčený psy;
když pár jich přišlápne a nechá řvát,
ti druzí z dálky naň jen štěkají.
Tak s nepřáteli ved si otec náš,
tak hnál je v útěk otec bojovný:
mním, cti že dost je býti jeho syn.
Hle, jitro zlaté brány otvírá
a se skvělým jak sluncem loučí se!
Jak podobá se květu mladosti,
zdob plno, jak když k milence jde hoch!

Edward. Jsem oslepen, či tři to slunce zřím?

Richard. Tři skvělá slunce – celé každé z nich –

nepřerývaná táhnoucími mraky,
na bledé, jasně zářné obloze
však oddělena. Hled'te, hled'te jen:
druží se, objímají, líbati
se zdají, jak by slibovala si
jakýsi spolek nezrušitelný.

Ted' jedna jsou jen záře, jeden svit,
jediné slunce. V tomhle nebesa
dávají předzvěst jakés příhody.

Edward. Toť podivná je, neslýchaná věc.

Nás myslím, bratře, k bojišti to zve,
ať udatného Plantageneta
my synové, ač jeden každý z nás
již září vlastní svojí zásluhou,
svá nicméně tam světla spojíme
a osvětlíme zem jak to zde svět.
Ať cokoli to značí, odteďka
nechť na mém štítě slunce se tři siní.

Richard. Tři syni? Radš tři dcery, dovolte,
vždyť máte ženské radš než mužský rod.

Vystoupí Posel.

Však kdož jsi ty, jehožto smutný hled
zvěst strašnou věští na jazyku tvém?

Posel. Ach, jeden, který bédný divák byl,
když zabit vzácný yorský vévoda,
váš otec knížecí, můj drahý pán.

Edward. Ó, nemluv víc, já příliš slyšel jsem.

Richard. Jak umřel, rei, neb toužím slyšet vše.

Posel. On od nepřátel mnohých obklíčen,
stál proti nim jak Tróje naděje
oproti Řekům, kteří vniknouti
do Tróje chtěli. Ale Herkules
sám poddati se musil přesile,
a mnoho ran, byť malou sekerou,
i nejtvrdší přec podtne, sklátí dub.
Byl rukou mnohých zdolán otec váš,
však zabit pouze zlobným ramenem
Clifforda tvrdého a královny,
jež na nejvyšší posměch vévodu
milostivého korunovala,
v tvář smála se mu, a když bolem lkal,
ta krutá kněžna, by svou otřel tvář,
mu dala šátek s krví nevinnou
mladého Rutlanda, jenž Cliffordem
byl drsným usmrcen. A po mnohých
pak výšklebcích a mnohém posměchu
leb sťali mu a yorských na branách
ji pověsili a tam zůstává,
zjev nejsmutnější, jež kdy viděl jsem.

Edward. Vévodo z Yorku drahý, opěro
ty naše – nyní, co jsi odešel,
my bez podpory jsme a pomoci.
Ó Clifforde, ty divý Clifforde,
květ rytířství jsi zabil Evropy
a zrádně přemoh toho, jenž by tě
byl přemoh, bít se s tebou v souboji.

Ted' změněn v žalář palác duše mé;
ach, kéž jej prolomí, by v pokoji
se mohlo zavřít v zem to tělo mé!
Neb nikdy ted' již plesat nebudu,
ó nikdy, nikdy nenajdu již ples!

Richard. Nemohu plakat, neboť vlhkost vše,
jež v těle mém, mi sotva postačí,
by uhasila v srdci výhně žár.
Ni jazyk nemůže mi svaliti
tíž velkou ze srdce, neb i sám dech,
jímž mluvíti mám, uhly zažehá,
jež v oheň nítí všecku moji hruď,
a plamy žhne, jež zhasil by slz proud.
Plakati, toť je menšit bolu hloub:
tož slzy pro děti a pro mne msta!
Tvé jméno, Richarde, mám, pomstím smrt
tvou nebo slavně umru v snaze té.

Edward. Své jméno dal ti chrabrý vévoda,
mně vévodství a stolec zanechal.

Richard. Ne, knížecího orla jsi-li plod,
svůj původ prokaž, hledě ke slunci;
ne stolec, vévodství; rci říš a trůn;
buď ty ať tvé, neb z něho nepošels.

Pochod. Vystoupí Warwick, Markýz Montague a jejich vojsko.

Warwick. Jak, milí lordi, je? Co nového?

Richard. Veliký lorde Warwicku, svou zvěst
kdybychom žalnou měli povědít
a při každém se slově dýkami
do masa bodnout, až vše řečeno,
nad rány víc by slova bolela.
Ó, zabít chrabrý yorský vévoda!

Edward. Warwicku, Warwicku, Plantagenet,
jenž rád tě měl jak spásu duše své,
usmrcen mračným lordem Cliffordem.

Warwick. Již deset dní, co v slzách topil jsem
tu zvěst, a ted', bych bolu přidal vám,
jdu povědít vám, co se sběhlo dál.
Po kruté seči u Wakefieldu, kde
váš otec chrabrý vydech naposled,
mně rychle, jak jen poslům běžet lze,
hlášena vaše ztráta, jeho skon.
Já strážce králův tehdy v Londýně,
své vojsko přehlíd, sebral přátel dav
a výborně, jak mnil jsem, vypraven,
k svatému Albanu táh, královnu
bych zadržel, a krále k zájmům svým
jsem s sebou vzal, neb zvědy svými jsem
byl zpraven, že jde s plným úmyslem
poslední sněmu zrušit snesení,
jež přísahy se krále Jindřicha

a vašeho tkne následnictví. Zkrátka,
my u Svatého Albanu se stihli,
voj střet se, boj byl divý z obou stran;
leč zdali chladnokrevnost králova,
jenž něžně zřel k své choti bojovné,
mým vojínům žár brala zápalu,
či jejího to zdaru byla zvěst,
anebo bázeň neobyčejná
z krutosti Cliffordovy, hřímavě
jenž zajatcům svým hlásal krev a smrt,
nemohu soudit; však bych skončil s pravdou:
jak blesky míhala se jejich zbraň
a našich jak let těžký nočních sov
neb jako mlatce lenivého cep
padala mírně jako do přátel.
Je správností jsem nítel naší věci
a slibem odměn, žoldu velkého,
vše marno: k boji srdce neměli,
ni my v nich naděj dobýt vítězství.
Tak prchali jsme: ke královně král,
váš bratr Jiří, Norfolk a já sám
se s vámi spojit jdem co nejrychlejš,
neb zaslechli jsme, na pomezí tu
že sbíráte voj nový k boji zas.

Edward. Kde, Warwicku, vévoda z Norfolku
a kdy George přišel z Burgund v Anglicko?

Warwick. Šest mil as vzdálen s vojskem vévoda,
a bratr váš byl poslán nedávno
laskavou vaší tetou, vévodkyní
burgundskou, s vojskem k válce potřebné.

Richard. Boj nerovný byl věru, statečný
když Warwick prchal; často slýchal jsem
znít pochvaly, jak nepřítel hnal,
však nikdy předtím hanu útěku.

Warwick. Však ani nyní hany, Richarde,
mé neuslyšíš, neboť silná ta
zde ruka strhnout s hlavy dovede
slabému Jindřichovi diadém
a z pěsti žezlo svaté vyrvat mu,
byť ve válce byl smělý, slavný tak,
jak pro zbožnost je, mírnost, dobrotu.

Richard. Já dobře vím to, lorde Warwicku,
tož nehorši se na mne; láska jen
ke tvojí slávě ze mne mluví to.
Však co teď počít v zmatku těchto dob?
Zda shodit máme brně kovové
a v smuteční se odít černý šat,
na růženci své říkat zdrávasy?
Či máme na helmách svých nepřátel
rameny pomsty zjevit zbožnost svou?

Když to, jen přisvědčte a, lordi, vpřed!
Warwick. Žeť, proto přišel Warwick vyhledat
vás a můj bratr Montague proto jde.
Slyšte mne, lordi. Zpupná, hanlivá
královna s Cliffordem a nadutým
Northumberlandem, spolu s mnohými
pyšnými ptáčky peří stejného,
měkkého krále zhnětla jako vosk.
On odpřisáhl, že s tím souhlasí,
by po něm na trůn nastoupili jste,
přísaha jeho v sněmu zapsána,
a v Londýn táhne teď ta celá druž,
by přísahu tu zvrhla, a co dál
by přičilo se rodu Lankastrů.
Mním, třicet tisíc čítá jejich moc;
nuž, Norfolkova pomoc bude-li
a má se všemi přáteli, jež ty,
statečný hrabě z Marchu, opatřit
u Welšanů si můžeš oddaných,
jen pětadvacet tisíc čítati,
pak, hoj, k Londýnu rychle potáhнем,
zas vsednem na své koně pěnicí
a zase vzkřiknem: „Vzhůru na vrahy!“,
však víckrát necouvнем a neprchnem.

Richard. Teď, myslím, velký Warwick promluvil.
Kéž nežije, den slunný nezří plát,
kdo vzkřik by: „Zpět!“ , když Warwick káže stát.

Edward. O ramena tvá, lorde Warwicku,
se budu opírat, a klesneš-li –
tu hodinu Bůh odvrát! –, padnout jest
i Edwardu, což nebe nedopust!

Warwick. Ne hrabě z Marchu již, však vévoda
tys yorský: stupeň tomu nejbližší
teď královský je stolec anglický.
Anglickým králem budeš provolán
ve městě každém, kudy potáhнем,
a radostí kdo nevyhodí vzhůru
svou čapku, hlavu za ten přečin ztrať.
Edwarde králi, chrabřý Richarde
i Montagu, dál nemeškejme tu
o slávě sníce, nýbrž zazvučte
již polnice, a vzhůru do práce.

Richard. Nuž, Clifforde, tvé srdce tvrdé bud'
jak ocel, a že jako z křemene,
osvědčils činy svými, přicházím
ti probodnout je neb své tobě dát.

Edward. Tož bijte v bubny! Bůh a svatý Jiří!

Vystoupí Posel.

Warwick. Co je? Co nového?

Posel. Vévoda Norfolk po mně vzkazuje,

že s vojskem silným blízko královna,
a k radě rychlé zve vás vespolek.
Warwick. To vhod, nuž pojďme, bojci stateční!
Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Před Yorkem.

Tuš. Vystoupí Král Jindřich, Královna Markéta, Princ Waleský, Clifford a Northumberland s bubny a polnicemi.

Královna Markéta. Buď vítán mylord v dobré město York.

Hle, tam je toho arcivraha leb,
jež obepnouti vaší korunou
se chtěla. Zda vám neblaží to hruď?

Král Jindřich. Ba, jako skála ty, kdož bojí se
z ní ztroskotu. Mou duši rve to zřít.
Trest odvrát', Bože, není to můj hřích,
ni vědomě jsem nezrušil svůj slib.

Clifford. Můj milovaný kníže, přílišnou
tu mírnost i ten soucit škodlivý
je odložiti nutno. Na koho
lvi vrhají své vlídné pohledy?
Ne na zvíře, jež chce jim doupě brát.
A kdož je, jemuž medvěd líže dlaň?
Ten ne, kdo mládě před ním hubí mu.
Kdo smrti ujde z hada uštknutí?
Ne, kdo mu na hřbet nohu postaví.
Červ nejmenší ušlápnut kroucí se,
a bránice mlád', klovou holubi,
York ctižádostný po tvém vínku práh,
tys úsměv měl, co on stáh brvy hněvné.
Jen vévoda, chtěl králem syna mít,
a otec laskavý, svůj zvednout rod.
Ty král, syn jemuž dobrý nebem dán,
jsi dal svůj souhlas, by byl vyděděn,
čímž osvědčil ses otcem bez lásky.
Mlád' živí nerozumní tvorové,
a nechť tvář lidská v zrak jim vhání strach,
přec, brání-li svá útlá mlád'ata,
kdo nezřel jich, jak týmiž perutmi,
jichž užili kdys k letu plachému,
s tím bojují, jenž hnízdo jejich zlez,
za život mlád'at vlastní kladouce.
Pro stud si, kníže, vemte příklad z nich!
Zda žel by nebyl, by ten dobrý hoch
práv rodu pozbyl vinou otcovou
a pozděj kdys děl svému dítěti:
„Co děd a praděd získal, toho se
vzdal nepečlivý otec bláhově.“
Ach, jaká hanba byla by to! Hled'
jen na hoch a mužná jeho tvář,

v níž štěstí slib, nechť tvoje ukradne
ti srdce jihnoucí, bys podržel,
co tvé jest, a co tvé, mu zanechal.

Král Jindřich. Výborně zahrál Clifford řečníka
a mocné síly snesl důvody.

Leč, Clifforde, rci, nikdy neslyšels,
že věc zle získaná vždy skončí zle?
A byl vždy šťasten syn, když otec jeho
svou hrabivostí přišel do pekla?
Své ctnostné činy synu zanechám,
a kéž můj otec nenechal mi víc!
Neb ostatní vše takou cenu má,
že tisíckrát víc činí starostí
to udržet než mít to radosti.
Ach, strýče Yorku, ó kéž nejlepší
by věděli to tvoji přátelé,
jak trudí mne, že hlava tvá je zde!

Královna Markéta. Mylorde, vzmužte ducha; nepřítel
naš blízko je, a měkká nálada
ta oslabuje vaše stoupence.
Čackému synu rytířství jste slíbil:
meč vytaste a pasujte ho hned.
Edwarde, klekni.

Král Jindřich. Edwarde Plantagenete, vstaň vráz
co rytíř; pomni: meč jen v právu tas!

Princ. Můj milostivý otče, vytasím
jej se svolením vaším královským
co dědic trůnu a v té rozepři
ho užívati budu do smrti.

Clifford. To řeč, jak sluší princůvi čackému.

Vystoupí Posel.

Posel. Královští vůdci, buďte zchystáni,
neb s vojskem třicet tisíc spojenec
vévody Yorka, Warwick, přichází
a v městech, kudy táhnou, provolává
ho králem a dost k němu prchá jich.
Voj sešikujte, neb tu budou hned.

Clifford. Já přál bych sobě, aby z bojiště
odešla Vaše Výsost; královna
zdar nejlepší má, jste-li oddálen.

Královna Markéta. Tak, dobrý choti; a nás osudu
již ponechte.

Král Jindřich. To též je osud můj,
tož zůstanu.

Northumberland. To odhodláním buď
též do boje.

Princ. Můj otče královský,
ty vzácné lordy povzbuďte a těm,
kdož za vás v boj jdou, srdce dodejte,
meč, otče, ven; vzkřikněte: svatý Jiří!

Pochod. Vystoupí Edward, Jiří, Richard, Warwick, Norfolk, Montague a vojsko.

Edward. Nuž, věrolomný Jindřichu, zda chceš
o milost kleče prosit, diadém
svůj na mou vsadit skráň, neb o štěstí
se smrtonosné bitvy pokusit?

Královna Markéta. Své milenky si plísni, zpupný chlapče!
Což sluší ti tak smělé výrazy
před mocnářem a pravým králem tvým?

Edward. Já jeho král jsem, on má pokleknout;
já dědic stal se s jeho souhlasem;
od toho času byla zrušena
přísaha jeho, neb jak slyším, vy,
jež král jste, necht' on nosí korunu,
jste přiměla ho, novým snesením
že parlamentu já byl vypuštěn
a pojat tam byl vlastní jeho syn.

Clifford. A právem též:
kdo po otci má nastoupit než syn?

Richard. Vy, katane, zde? Ó, já ztrácím řeč!

Clifford. Jsem, hrbáči, tu, bych ti odvětil
neb komukoli nejzpupnějšímu,
jenž tvého rázu.

Richard. Vy to, který jste
mladého zabil Rutlanda, či ne?

Clifford. Ba ano, a též Yorka starého,
a ještě nemám dosti.

Richard. Proboha,
již, lordi, dejte k bitvě znamení.

Warwick. Co, Jindřichu, díš, chceš se trůnu vzdát?

Královna Markéta. Jak, Warwicku vy řečný, troufáte
si mluvit? Když jsme střetli naposled
se spolu u Svatého Albanu,
nad ruce líp vám nohy sloužily.

Warwick. Mně tenkrát prchat bylo, tobě dnes.

Clifford. Dřív namluvil jste toho, a přec prch.

Warwick. Tvá nehnala mne chrabrost, Clifforde.

Northumberland. Ni statečnost vás nepřiměla stát.

Richard. Northumberlande, tebe v úctě mám,
již přetni řeč, neb sotva zadržím
ten kypícího srdce svého vztek
na Clifforda, jenž krutý dětí vrah.

Clifford. Já otce zabil ti, jej děckem zveš?

Richard. Ba, jako sketa, zrádný zbabělec,
tak jako jsi nám zabil Rutlanda,
něžného bratra, přinutím tě však,
než slunce zajde, proklínat ten čin.

Král Jindřich. Dost, lordi, slov a vyslechněte mne.

Královna Markéta. Je zaraž, neb radš neotvírej rtů.

Král Jindřich. Můj jazyk, prosím, neobmezuj mi,
jsem král, a proto mluvit oprávněn.

Clifford. Můj králi, ránu, jež zde svedla nás,
řeč zhojit nemůže; tož pomlč jen.

Richard. Nuž, kate, vytas meč, a při tom, jenž
nás všechny stvořil, jist jsem, statečnost
že Clifford jenom na jazyku má.

Edward. Rci, Jindřichu, svých dojdu práv, či ne?
Na tisíc lidí posnídalo dnes,
již obědvati nikdy nebudou,
ač nesložíš-li ty své koruny.

Warwick. „Ne!“ řekneš-li, na hlavu tvou jich krev,
neb po právu York obléká svou zbroj.

Princ. Právo-li je, co Warwick právem zve,
pak není křivd, však všechno právo jest.

Richard. Ať kdo chtěl zplodil tě, tam matka tvá,
neb dobře vím, své matky jazyk máš.

Královna Markéta. Ty otci však ni matce nepodoben,
jsi znamenáný, zrudný ohyzda,
osudem značený, by každý se
mu vyhnul jako želvám jedovým
anebo strašným ostnům ještěřčím.

Richard. Železo neapolské, přikryté
anglickým zlatem, ty, jež z otce jsi,
jenž název krále sobě přikládá –
tak jako by se kanál mořem zval –,
což nestydíš se, znajíc původ svůj,
odkrývat nízké srdce jazykem?

Edward. Ba, tisíc korun stál by slámy vích,
jenž naučil tu ženskou nestoudnou
by poznat sebe. Mnohem krásnější
Helena řecká byla nad tebe,
ač manžel tvůj by moh být Menelaus;
a bratru Agamemnonovu nikdy
tak žena zrádná neublížila
jak ty zde tomu králi. Dobře měl
se otec jeho v srdci Francie,
on zkrotit krále, sklonil dauphina;
a kdyby podle svého stavu byl
si choť vzal, moh tu slávu podnes mít.
Však v lože své když vzal si žebračku
a tvého otce poctil nuzného
svým svatebním dnem, slunná záře ta
mu způsobila potom lijavec,
jenž ve Francii spláchl otcův zdar
a kupil odboj na korunu doma.
Neb kdo ten rozruch zplodil než tvůj pych?
Ty mírná být, náš nárok ještě spal,
a jemnocitna krále želíce,
my odsoukli své právo na pozděj.

Jiří. Leč zříce, že zář naše tobě máj
a léto tvé nám plodů nenese,

my zatkli topor v roztahující
se kořen tvůj, a necht' si jeho břit
nás samy zranil trochu, přece věz,
že počavše my neustanem již,
až srazíme tě, nebo koupelí
své horké krve zalijem tvůj vzrůst.

Edward. A v odhodlání tomto zvu tě v boj.

Dál nechci jednat, když ty zbraňuješ
jemnocitnému králi promluvit.

Zvuč polnice, vlaj prapor krvavý!

Boj vítězství neb hrob nám připraví.

Královna Markéta. Stůj, Edwarde.

Edward. Ne, hašteřivá ženo, nechcem státi;
dnes deset tisíc řeč tvou žitím splatí.

Odejdou.

SCÉNA TŘETÍ

Bojiště mezi Towtonem a Saxtonem v Yorkshiru.

Hluk bitevní. Výpady. Vystoupí Warwick.

Warwick. Zemdlený prací jako během kůň,

tu položím se na mžik k oddechu,

neb rány dostal jsem a dost jich dal,

což zbavilo mé silné šlachy sil,

že přes všecko mžik musím spočinout.

Vystoupí Edward, běží.

Edward. Ó dobré nebe, usměj se neb zlá

mne stihni smrti! Neb se chmuří svět

a Edwardovo slunce halí mrak.

Warwick. Ký, mylorde, zdar? Jaká naděje?

Vystoupí Jiří.

Jiří. Náš zdar ten tam, jen smutné zoufalství

je naděj naše; šik náš rozražen

a v patách zmar. Co radíte? Kam prchnout?

Edward. Je marno prchat, křídly stihnou nás,

a slabí jsme se vyhnout stíhání.

Vystoupí Richard.

Richard. Ach, Warwicku, proč odstranil jsi se ?

Zem pila žízníc bratra tvého krev,

již Cliffordova kopí prolil hrot,

a v samé smrtné křeči volal on,

jak neblahý zvuk z dálky slyšel bys:

„Warwicku, pomsti, bratře, moji smrt!“

Tak pod břichem jich koní, třísnících

si rousy v jeho krvi kouřící,

ten vzácný šlechtic ducha vypustil.

Warwick. Nuž, naší krvi at' se zpije zem;

já prchat nechtě, koně zabiju.

Proč stojíme jak ženy změkčilé,

ztrát želíce, co zuří nepřítel,

a hledíme, jak tragédii v žert

by hráli herci nápodobiví?
Zde Bohu v nebi kleče přísahám,
že neoddechnu, nikdy nestanu,
až buďto smrt ty oči zavře mi,
neb štěstí dá mi pomsty dosyta.

Edward. Ó Warwicku, já s tebou poklekám
a v přísaze té poutám duši s tvou!
A nežli kolena má pozvednou
se z chladné tváře země, rozpínám
své ruce, oči, srdce svoje k Tobě,
jenž krále nastolíš i svrhuješ,
a prosím Tě, nechť aspoň, Tvá-li vůle,
by tělo mé plen bylo nepřítel,
se otevrou mi nebes kovové
Tvé brány, vpustí hříšnou duši mou!
Nuž, lordi, sbohem, než se sejdem zas,
ať na nebi to, nebo na zemi.

Richard. Dej, bratře, mi svou ruku; Warwicku,
dej obejmout se mdlou mou paží; mne,
jenž nikdy neplakal, bol měkký jímá,
že jara čas tak přerвала nám zima.

Warwick. Pryč! Sbohem, lordi, ještě jedenkrát.

Jiří. Teď spolně pojďme všichni k četám svým,
kdož nechťi zůstat, nechme prchnout je,
a sloupy zvěm, kdož s námi zůstanou,
a bude-li zdar, slibme ceny jim
jak vítězům při olympijských hrách,
snad v smělost nadchne jim to slabou hruď,
neb dosud v zdar a život doufat lze.
Čas nemařme již, s celou mocí vpřed.

Odejdou.

SCÉNA ČTVRTÁ

Jiná část bojiště.

Výpady. Vystoupí Richard a Clifford.

Richard. Teď, Clifforde, jsem tebe vybral si.

Ta páž zde, pomni, za vévodu Yorka,
ta za Rutlanda; obě k pomstě hbité,
byť kovovou jsi zdí byl obklíčen.

Clifford. Nuž, Richarde, jsem s tebou tady sám;

ta ruka otce Yorka protkla ti,
ta Rutlanda ti, bratra, zabila,
to srdce zde má z jejich smrti ples
a sílí ruce, jež je zabily,
by učinily s tebou rovněž tak.

Bojují. Přichází Warwick; Clifford prchá.

Richard. Ne, Warwicku, zvěť jinou najdi si,
já uštvat v smrt chci vlka toho sám.

Odejdou.

SCÉNA PÁTÁ

Hluk bitevní. Vystoupí Král Jindřich, samotén.

Král Jindřich. Ten boj zde válce jitřní podobén,

kdy proti mroucím mrakům světla moc,

kdy pastýř, jenž si dýchá na nehty,

říct nemůže, zda plný den, či noc.

Ted' valí se to sem jak mocné moře,

nucené proudem s větrem zápasit,

ted' valí se to tam jak totéž moře,

nucené couvnout větrem zuřivým.

Hned vrch má proud a ihned vítr zas,

ted' lepší ten, pak nejlepší zas druhý,

hrud' k hrudi, boj to o vítězství tuhý,

však nikdo vítěz ani přemožen.

Tak na vážkách též zde ten krutý boj!

Zde na krtičí kopec usednu.

Ať zvítězí ten, komu dá to Bůh!

Neb Markéta, má choť, a Clifford též

mne vypudili z bitvy plísňením,

přísahajíce oba, nejlépe

že daří se jim, když jsem vzdálen jich.

Kéž mrtev jsem! Kéž boží vůle to!

Neb v světě zde co mimo bol a zlo?

Ó Bože, sním, jak šťastný život byl

by, nebýt víc než prostý pasák jen,

na kopci sedět jak já tady ted'

a sluneční si řezat hodiny

čas za časem, jen umně; na nich pak

se dívati, jak letí vteřiny,

co vteřin činí plnou hodinu,

co hodin celý dovršuje den,

co dní je třeba, by se skončil rok,

co roků živ je člověk smrtelný.

A až bych znal to, rozdělit si čas:

po tolik hodin musím stádo pást,

po tolik hodin musím oddech mít,

po tolik hodin musím rozjímat,

po tolik hodin musím bavit se;

po tolik dní mé ovce březí jsou,

za tolik neděl budou bědné rodit,

za tolik let až vlnu ostříhám.

Tak vteřin, hodin, dní, měsíců, let

běh k cíli dojde, k němuž stvořeny,

v rov pokojný by uved bílý vlas.

Ach, jaký by to sladký život byl,

jak líbezný! Zda trnka nedává

stín sladší pastýřům, když dívají

se na svůj krotký brav, než baldachýn

bohatě vyšívaný králům dá,

již bojí zrady se svých poddaných?

Ó ano, dává; sladší tisíckrát.
A posléz prostý tvaroh pastýřův
a chladný doušek jeho z čutory,
sen jeho v stínu stromů obvyklý,
což všecko jíst a sladce prožívá,
oč víc než lahůdky jsou knížete,
mok jeho v číši zlaté jiskřící,
v umělém lůžku tělo, čeká-li
jen podezření, trud a zrada naň?

Hluk bitevní. Vystoupí Syn, jenž zabil svého otce a vleče jeho tělo.

Syn. Zle vítr vlá, jenž k zisku nikomu.
Ten muž zde, jež jsem zabil v souboji,
by u sebe moh míti korun pár,
a já, jenž šťastně беру mu je teď,
než přijde noc, snad život dám i je
zas komus jinému jak mrtvý mně.
Kdo to? Ó Bože! Otce mého tvář,
jež usmrtil jsem v boji nevěda.
Ó, těžký čas, jenž takých příhod zdroj!
Byl králem jsem z Londýna odveden;
můj otec, hraběte zas Warwicka
jsa člověk, přišel v straně Yorkově,
svým sebrán pánem byv. A tak jsem já,
jenž z jeho rukou život přijal jsem,
jej rukou svojí zbavil života.
Odpusť mi, Bože, neznal jsem, co činím,
a odpusť, otče, já tě nepoznal!
Mých slz proud smyj ty známky krvavé,
a víc ni muk, až vyteče jich dost.

Král Jindřich. Ó, žalný zjev! Ó, doby krvavé!
Když o doupata válčí, rvou se lvi,
nevinné ovce trpí sporem jich.
Plač, ubožáku, já ti pomohu,
za slzou slzu, a necht' srdce nám
i oči, jako válce občanské,
oslepnou pláčem, bolem rozpuknou.

Vystoupí Otec, jenž zabil svého syna, přinášeje jeho mrtvolu.

Otec. Ty statečně jsi bránil se mi; dej
mi zlato své, ač jestli jaké máš,
neb sterou jsem si ranou koupil je.
Však ukaž se: nepřátelská to tvář?
Ach ne, ne, ne! Toť jediný můj syn!
Ach, hochu, z žití zbylo-li ti co,
zrak otevř, hled', hled', jaký padá déšť,
hnán mého srdce bouří větrnou,
v tvé rány, jež mi vraždí zrak i hrud'
Ó, zžel se, Bože, těchto bědných dob!
Ó, jaké činy kruté, vražedné,
nepřirozené, zvrhlé, násilné
ten smrtelný svár plodí každým dnem!

Ó hochu, příliš záhy život ti
dal otec tvůj a příliš pozdě vzal!

Král Jindřich. Žal nad žal! Bol víc nežli obvyklý!

Kéž pusté činy ty má staví smrt!

Ó, zžel se, zžel, ó dobré nebe, zžel!

Červenou barvu s bílou v tváři má,
osudné barvy našich rodů svárných,
té jedné rovna jeho rudá krev,
tou druhou, mním, je bledá jeho líc.
Ta jedna růže zvadniž, druhá kveť;
když válčí, zvadne tisíc životů.

Syn. Jak bude klnout pro smrt otcovu
mi máť a nikdy neuklidní se!

Otec. Jak moře slz pro syna zabítí
choť bude lít a neutíší se!

Král Jindřich. Jak odsuzovat bude krále říš
pro bědy ty a neuklidní se!

Syn. Zda syn kdy lkal tak pro smrt otcovu?

Otec. Zda otec kdy tak plakal nad synem?

Král Jindřich. Zda krále kdy tak poddaných hnět bol?
Moc trpíte, já desetkrát však víc.

Syn. Pryč s tebou, kde lze plakat dosyta.

Odejde s mrtvolou.

Otec. Mé paže budou твоjím příkrovem,
mé srdce, sladký hochu, pomník tvůj,
neb obraz tvůj mi z něho nezmizí;
má v stonu hrud' tvůj pohřební bud' zvon,
a otec tvůj tak bude truchliti
pro ztrátu tvou, že synů nemá víc,
jak Priam pro své statné syny všecky.
Pryč vezmu tě, nechť bijí se, kdo chtí,
já vraždil, kde jsem neměl zabítí.

Odejde s mrtvolou.

Král Jindřich. Vy smutných srdcí muži, jež bol zvládá,
zde sedí král, jenž nad vás více strádá.

Hluk bitevní. Výpady. Vystoupí Královna Markéta, Princ a Vévoda z Exetru.

Princ. Pryč, otče, pryč! Náš každý přítel prch
a Warwick zuří jako štvaný býk.

Pryč, neboť smrt nás pronásleduje.

Královna Markéta. Mylorde, na kůň; rychle k Berwicku;

Edward a Richard jako chrtů pár,
když plachý zajíc prchá před nimi,
zrak divoký, jenž hněvem jiskří se,
a v zlobných rukou ocel krvavou,
nám v patách jsou; a rychle tedy pryč.

Vévoda z Exetru. Pryč, neboť pomsta s nimi přichází.

Ne, nemařte čas řečí, rychle jen;
neb přijďte za mnou, napřed odejdu.

Král Jindřich. Ne, vem mě s sebou, dobrý Exetře.

Já nebojím se zůstat, rád však chci

jít, kam chce královna. Nuž, vzhůru, pryč!
Odejdu.

SCÉNA ŠESTÁ

Jiná část bojiště.

Hlasný řev. Vystoupí Clifford, zraněn.

Clifford. Zde hasne svíce má; ba, umírá,
co svítivalo králi Jindřichu.
Ó Lankastře, víc o tvůj zmar se chvím,
než že se s tělem rozloučí můj duch.
Strach ze mne, láska moje připjala
ti mnoho přátel; a teď pádem mým
se uvolňuje ten tvůj pevný kruh.
Jindřicha oslabuje, zpupného
však posiluje Yorka, obecný
lid rojí se jak mouchy za léta.
A kam než k slunci letí komáři?
A kdo plá teď, než kdo sok Jindřichův?
Ó Foibe, kdybys nebyl dovolil,
by oře planné řídil Faethón,
tvůj hořící vůz nebyl by sžeh zem!
A Jindřichu, ty kdybys býval vlád,
jak sluší králi, neb jak otec tvůj
a otec jeho, nepopouštěje
ni pídě rodu Yorků, nebyli
by nikdy vzlétli jak roj letních much,
a já a deset tisíc v nešťastné
té říši bychom nenechávali
truchlící vdovy tady smrtí svou,
a ty bys v míru podnes držel trůn.
Neb co dá býlí vzrůst než vlahý vzduch?
Co smělost lupičům než velká mírnost?
Lkát marno; rány nezhojitelný,
ni cesty ujít, ani prchnout sil;
nepřítel krutý neslituje se,
jáť nezasloužil si jich slitování.
Vzduch do smrtelných dostal se mi ran
a hojně krve ztrátou umírám.
Sem, Richarde, Warwicku, Yorku s všemi,
já otce vám, vy hruď mou protkněte mi.

Omdlí. Hluk bitevní a ústup. Vystoupí Edward, Jiří, Richard, Montague, Warwick a vojíni.

Edward. Teď oddech, lordi; zdar nás ustát zve
a shladit hledy míru války mrak.
Pár čet krvavou stíhá královnu,
jež odvlékla klidného Jindřicha,
ač král, jak plachta vzdušná prudkým větrem
když nutí koráb proti vlnám plout.
Však myslíte, že Clifford s nimi prch?
Warwick. Ne, nemožno, že by byl vyvázl,
neb třeba mluvím před ním, pro hrob jej

přec poznamenal Richard, bratr váš,
a buď kde buď, on jistě mrtev je.

Clifford zasténá a umře.

Edward. Čí duše se to loučí těžce tak?

Richard. Ston smrtelný jak rozchod smrti s žitím.

Edward. Kdo je to, popatřte, a že teď skon
je bitvy, mírně nakládejte s ním,
ať nepřítel či přítel.

Richard. Odvolej
milosti výrok, neboť Clifford to,
jenž neměl dost, když uťal ratolest,
Rutlanda sraziv, když v svůj hnala list,
však vražedný nůž vložil na kořen,
z kad něžná sněť ta mile vyrostla,
mním knížecího otce našeho,
vévodu Yorka.

Warwick. Z brány yorské leb,
leb svého otce, již tam Clifford dal,
sneste a tu zde vsaďte místo ní:
nám stejné stejným nutno oplácet.

Edward. Sem s neblahým tím sýčkem mého rodu,
jenž nám a našim nepěl nic než smrt;
teď zdusí smrt ten hrozby strašný zvuk,
víc nepromluví jazyk zlověstný.

Warwick. Vědomí zbaven, myslím, nechápe.
Rci, Clifforde, kdo mluví k tobě, víš?
Smrt, černý mrak, mu stíní žití zář,
on nezří nás a mluvit neslyší.

Richard. Ó kéž by moh! A přece může snad:
ze lsti své pouze tak se přetváří,
by hořkému se vyhnul posměšku,
jímž v smrti stíhal otce našeho.

Jiří. Tak mníš-li, slovy trpkými jej trap.

Richard. Clifforde, milost pros a neměj jí.

Edward. Clifforde, kaj se marnou lítostí.

Warwick. Clifforde, smýšlej omluvy svých chyb.

Jiří. Co smýšlíme my za ně muka zlá.

Richard. Měls Yorka rád, a já jsem Yorkův syn.

Edward. Ty Rutlanda, já tebe ušetřím.

Jiří. Kde setník Markéta, by chránil tě?

Warwick. To posměch, Clifforde: jak zvyk tvůj, klň.

Richard. Jak, ani kletby? Pak je věru zle,
když Clifford nemůž klnout přátelům.
Zřím z toho: mrtev je, a při mé duši,
ta pravice zde kdyby koupit mu
dvě hodiny jen mohla života,
bych posměškem vším moh jej tupiti,
ta ruka by ji uťala a krve
by tokem udusila zlosyna,
jehožto žízeň nenasytnou York

ni mladý Rutland nemoh uhasit.

Warwick. Ba, mrtev je; pryč s hlavou zrádcovou
a tam s ní, kde leb otce vašeho.

A v Londýn pochodem teď vítězným,
tam korunován buď král anglický,

a odtamtud se vydá přes moře
do Francouz Warwick a tam požádá
ti kněžnu Bonu za manželku tvou.

Tak sloučíš spolu obě země ty,
a za přítele maje Francii,
bát nemusíš se rozprášeného
odpůrce, jenž se doufá zvednout zas;

neb uškodit ač mnoho nemohou
již bodnutím, to očekávám přec,
že bzučením ti týrat budou sluch.

Korunovaci nejprve chci zřít,
pak do Bretaňska moře přepluji
ten sňatek sjednat, mylord ráčí-li.

Edward. Jak ty chceš, budiž, milý Warwicku,
neb na ramenou tvých svůj stavím trůn
a podniknouti nechci nikdy nic
bez rady tvé a tvého souhlasu.

Ty vévodou buď z Glostru, Richarde,
George z Clarenceu, a Warwick, jak my sami,
čiň nečiň, jak sám uzná nejlepším.

Richard. Mne z Clarenceu radš učiň, George z Glostru,
osudněť příliš Glostra vévodství.

Warwick. Eh, bláhová je tahle poznámka.

Ty, Richarde, buď z Glostru vévoda.
Teď v Londýn, ujmout se těch hodností!

JEDNÁNÍ TŘETÍ SCÉNA PRVNÍ

Les v severním Anglicku.

Vystoupí dva hajní s kušemi v rukou.

První hajný. V tom podrostu se hustém ukryjem,
neb pasekou tou záhy přijde zvěř,
a zde v tom houští postavíce se,
vyběřem ze vší zvěře nejlepší.

Druhý hajný. Chci na kopec; tak střílet můžem oba.

První hajný. To nejde; stádo tvojí kuše zvuk
by plašil a já měl bych po ráně.
Zde stůjme oba a co nejlíp miřme;
aby se čas nám nezdál zdlouhavý,
já povím ti, co jednou stalo se
mi na témž místě, kde teď stojíme.

Druhý hajný. Zde přichází kdos, nechme přejít ho.

Vystoupí Král Jindřich přestrojen, s modlitební knihou.

Král Jindřich. Ze Skotska jsem se odkrad z čisté lásky,
bych toužným hledem pozdravil svou zem.

Ne, Jindro, Jindro, zem ta není tvá;
tvé místo vzato, žezlo vyrváno,
ten olej, jímž byls pomazán, je smyt.
Teď nenazve tě, kloně kolena,
Caesarem nikdo, s prosbou pokorní
se tísnit nebudou, bys právo vyřk,
ne, nikdo nejde ždát tvé nápravy,
neb jak bych pomoh jim a sobě ne?

První hajný. Aj, zvěř to, jejíž kůži lesník cení:
to bývalý král, uchopme se ho.

Král Jindřich. Poddávám se ti, trpký osude,
neb moudří dí, že nejmoudřejší to.

Druhý hajný. Proč váháme? Naň vložme ruce své.

První hajný. Mžik počkej, uslyšíme trochu víc.

Král Jindřich. Šla choť a syn pro pomoc do Francouz,
a šel, jak slyším, velký mocný Warwick
tam sestru krále francouzského žádat
Edwardu za choť; nelže-li ta zvěst,
pak, bědná choti, synu, krok váš marný,
neb Warwick chytrý řečník, Ludvík pak
je kníže, jež hned získá tklivá řeč.
Tím mohla by ho získat Markéta,
neb žena hodna mnoha soucitu;
ty vzdechy její udeří mu v hrud',
ty slzy vniknou v srdce z mramoru;
i tygr zkrotne, ona truchlí-li,
a lítostí jat Nero, slyší-li
a zří ji lkát a slané slzy lít.
Leč přišla prosit, Warwick podávat.
Nalevo ona Jindřichu ždá pomoc,
on vpravo prosí pro Edwarda choť.
Lká choť, že její Jindřich sesazen,
on směvně dí, že Edward nastolen.
Tak bědná, pro bol nemůž mluvit víc,
co Warwick sdílí jeho nároky,
zmenšuje křivdu, síly mohutné
uvádí důvody, a konečně
odvrátiv krále od ní, získá jej,
že slíbí sestru mu, a vše, co zpevní,
posílí místo krále Edwarda.
Ó Markéto, tak bude, a ty, bědná,
jsi odbyta, jaks přišla nešťastna.

Druhý hajný. Rci, kdopak jsi, jenž mluvíš o králích
a královnách?

Král Jindřich. Jsem více, než se zdám,
a zase méně, než jsem zrodil se.
Jsem člověk, neboť nemohu být míň,
a lidé mohou mluvit o králích,
proč já ne?

Druhý hajný. Mluvíš však, jak bys byl král.

Král Jindřich. To také jsem, v své mysli, a to dost.

Druhý hajný. Však jsi-li král, kde je tvá koruna?

Král Jindřich. Ta v srdci mém je, a ne na hlavě;
je bez dýmantů, kamů indických,
jí nelze zřít: zve spokojenost se:
to koruna, již zřídka král se těší.

Druhý hajný. Nuž, jste-li král, jenž korunován je
spokojeností, musí koruna,
ta spokojenost vaše, a vy sám
být spokojeni, byste s námi šli,
neb, jak si myslíme, jste král, jež svrh
král Edward, a my, jeho poddaní,
již odpřisáhli jemu věrnost vši,
co nepřítelé jeho zatkem vás.

Král Jindřich. Cožpak jste nikdy nepřisahali
a nezrušili svoji přísahy?

Druhý hajný. Takové nikdy, aniž chceme teď.

Král Jindřich. Kde dleli jste, když já vlád v Anglicku?

Druhý hajný. Zde v kraji tom, kde dosud bydlíme.

Král Jindřich. Stár devět měsíců, já pomazán
byl králem; otec i můj děd byl král;
mně přisáhli jste věrnost poddanskou,
nuž, nezrušili jste své přísahy?

První hajný. Ne. Neboť jsme jen byli poddaní,
co byl jste králem.

Král Jindřich. Jak, což mrtev jsem?

Což jako člověk ještě nedýchám?

Ach, hloupí lidé, ani nevíte,

co přisáhli jste. Hle, jak peří to

od sebe odfukují a jak zpět

je přivívá vzduch ke mně; poslušno

je mého dechu, když v ně dýchám já,

a povolno, když jiný dýše zas,

vždy silnějším se řídíc závanem;

tak lehké myslí, prostí lidé, jste.

Leč nerušte svých přísah; hříchem tím

má vlídná prosba nechce vinnými

vás učinit. Kam libo, jděte jen,

mát' králi býti rozkazováno;

vy králi buďte, kažte – poslouchám.

První hajný. Edwarda krále poddaní jsme věrní.

Král Jindřich. I Jindřichovi byli byste zas,

on kdyby seděl, kde král Edward jest.

První hajný. Ve jménu Boha, krále vyzýváme

vás, abyste šel s námi k úřadu.

Král Jindřich. Ve jménu božím tedy ved'te mne.

Bud' dbáno jména krále vašeho,

a co chce Bůh, ať provádí váš král,

a co chce on, já přijmu pokorně.

Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Londýn. – Palác.

Vystoupí Král Edward, Vévoda z Glostru, Clarenceu a Lady Greyová.

Král Edward. U Saint Albanu zabit, bratře z Glostru,

byl muž té paní zde, sir Richard Grey,
území jeho zabral vítěz pak,
tož ona žádá nazpět statky ty,
což po právu nám nelze odepřít
jí dobře, neb v při rodu Yorkova
dal život úctyhodný šlechtic ten.

Vévoda z Glostru. Jen dobře Vaše Výsost učiní,

té její prosbě vyhovíte-li,
ji zamítnouti nectí bylo by.

Král Edward. Nic míš; však přec to trochu odložím.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Aj, tak je to? Již vidím, paní ta

že musí dřív být v něčem po vůli,
než k prosbě pokorné král povolí.

Vévoda z Clarenceu (*stranou ke Glostroví*). Zná v lovu se: jde dobře po čichu.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Tiše!

Král Edward. Chcem vaši žádost, vdovo, uvážit,

a přijďte jindy zvědět výrok náš.

Lady Greyová. Otálet nelze, milostivý kníže,

rač Vaše Výsost hned mne rozsoudit,
a co vám libo, uspokojí mne.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Tak, vdovo? Tož vám ručím za vše statky,

když co mu libo, bude libo vám.

Jen v boj, sic věru ránu stržíte.

Vévoda z Clarenceu (*stranou ke Glostroví*). Strach o ni nemám, leč by padla snad.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Bůh uchovej, on toho užil by.

Král Edward. Pověz mi, vdovo, kolik dětí máš?

Vévoda z Clarenceu (*stranou ke Glostroví*). On, myslím, chtěl by od ní jedno mít.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Ne, sper mě kat, on radš by dal jí dvě.

Lady Greyová. Tři, nejmilostivější kníže můj.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Když vzdáte se, mít čtyři budete.

Král Edward. Žel pro ně ztratit statky otcovské.

Lady Greyová. Zžel, mocný kníže, se jich, vrať jim je.

Král Edward. Nás nechte, lordi; zkusím vdovin vtip.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). I necháme; vy nenecháte toho,

až mladost o berlích vás zanechá.

Gloster a Clarence odstoupí.

Král Edward. Zda milujete, paní, děti své?

Lady Greyová. Ba, vroucně, tak, jak sebe miluji.

Král Edward. Pro dobro jich moc byste podstoupla?

Lady Greyová. Pro ně bych snesla i zlo nějaké.

Král Edward. Nuž, získejte jim statky mužovy.

Lady Greyová. Já proto přišla k Vaší Milosti.

Král Edward. Vám povím, jak lze nabýt statků těch.

Lady Greyová. Mne ke službám tím Výsost zaváže.

Král Edward. Je dám-li, jakou službu učiníš mi?

Lady Greyová. Co rozkážete, zbude činit mně.
Král Edward. Však odepřete mi, zač požádám.
Lady Greyová. Jen kdybych nemohla to učinit.
Král Edward. To můžeš, co já žádat zamýšlím.
Lady Greyová. Tož učiním, jak Milost poručí.
Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Zle dotírá; moc deště hloubí mramor.
Vévoda z Clarenceu (*stranou ke Glostrovi*). Jak oheň žhne; tož změkne její vosk.
Lady Greyová. Proč mylord vážne? Nezvím úkol svůj?
Král Edward. To snadný úkol: krále milovat.
Lady Greyová. Ten vykonán hned, neb jsem poddaná.
Král Edward. Nuž, pak ti vracím statky mužovy.
Lady Greyová. Tisíckrát děkujíc, se poroučím.
Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Smluveno; úklonou to pečeti.
Král Edward. Leč stůj, já míním lásky ovoce.
Lady Greyová. Já, drahý kníže, lásky ovoce.
Král Edward. Však bojím se, že v jiném smyslu přec.
Jakou to lásku, myslíš, žádám tak.
Lady Greyová. Mou lásku do smrti, dík pokorný
a modlitby mé – lásku takovou,
jíž požádat ctnost může a ctnost dát.
Král Edward. Tu lásku, věru, já jsem nemínil.
Lady Greyová. Pak nemínil jste, co já myslila.
Král Edward. Však teď snad zčásti znáte mysl mou.
Lady Greyová. Má mysl nikdy tam se neskloní,
kam Vaše Výsot míří, chápu-li.
Král Edward. Bych zpříma řek ti: s tebou ležet chci.
Lady Greyová. Spíš, zpříma díím, chci ležet v žaláři.
Král Edward. Pak nedostaneš statky mužovy.
Lady Greyová. Pak počestnost má bude věno mé,
neb ztrátou tou jich nechci koupiti.
Král Edward. Tím převelice křivdíš dětem svým.
Lady Greyová. Tím Vaše Výsost křivdí jim i mně;
leč, mocný kníže, rozmar veselý
se k vážnosti mé prosby nehodí;
mne propusťte buď s ano, nebo ne.
Král Edward. Nuž ano, díš-li ano k prosbě mé.
Ne, řekneš-li ty ne k mé žádosti.
Lady Greyová. Nuž, mylorde, ne. Konec prosby mé.
Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Vhod vdově není, ona vraští čelo.
Vévoda z Clarenceu (*stranou ke Glostrovi*). On nejhloupější frejří v křesťanstvu.
Král Edward (*stranou*). Že plna studu, svědčí její hled,
řeč jeví nevyrovnatelný vtip;
ta dokonalost její veškerá
si důstojnosti žádá vládkyně;
ať tak či tak, je králi určena,
a milenka má bude nebo choť. –
Řekněm, že za choť chce tě Edward král?
Lady Greyová. To snadněj říct lze nežli vykonat,
můj milostivý kníže, neboť já
jsem poddaná a vhodná pro žert být,

však vládkyní být tuze nehodná.

Král Edward. Já, milá vdovo, tobě přísahám
při svojí hodnosti, že nemluvím
nic víc, než co má duše zamýšlí,
a toť, bych svou tě pro svou lásku zval.

Lady Greyová. A to je víc, než k čemu přivolím;
vím, na choť vaši příliš nízká jsem,
však příliš dobrá na souložnici.

Král Edward. Vtipkaříš, vdovo. Za choť myslil jsem.

Lady Greyová. Však by pak Vaši Milost mrzelo,
vás kdyby zvali otcem syni mí.

Král Edward. Ne víc, než kdyby matkou zvaly tě
mé dcery. Vdovas a pár dětí máš,
a já, při matce boží, též je mám,
ač svoboden; což – je to pěkná věc,
být mnoha synů otcem. Odpověď
již nedávej, neb ty má budeš choť.

Vévoda z Glostru (*stranou ke Clarenceovi*). Duchovní otec zpověď dokonal.

Vévoda z Clarenceu (*stranou ke Glostroví*). Když zpovědník, jím z finty jen se stal.

Král Edward. Vám, bratří, div, co šuškali jsme spolu?

Vévoda z Glostru. Vhod vdově není to, neb hledí v bolu.

Král Edward. Z ní učinit choť vám by bylo divno?

Vévoda z Clarenceu. Čí, mylorde?

Král Edward. Nu, moji, Clarence.

Vévoda z Glostru. To div by byl na deset aspoň dní.

Vévoda z Clarenceu. Toť o den déle, nežli trvá div.

Vévoda z Glostru. Tím víc to nejnevídanější div.

Král Edward. Jen, bratří, žertujte. Říct mohu vám:

jí žádost za kraj mužův splněna.

Vystoupí Šlechtic.

Šlechtic. Můj milostivý kníže, nepřítel
váš, Jindřich, jat a k vratům paláce
vašeho jako vězeň přiveden.

Král Edward. Opatřte, by byl veden do Towru.

My, bratří, pojd' me k muži, jenž ho jal,
se zeptati na jeho zajmutí.

Pojd', vdovo, též! K ní úctu mějte, lordi.

Odejdou všichni až na Glostra.

Vévoda z Glostru. Ba, Edward bude ženy v úctě mít.

Kéž byl by vysát, morek, kost a vše,
by čacká haluz nevzrostla mu z ledví
a od zlatých mne nezdržela dob,
v něž doufám! A přec mezi tužbou mou
a mnou, až právo chlípna Edwarda
pohřbeno, stojí Clarence s Jindřichem
a pak syn jeho, mladý Eduard,
s vším těl jich nečekaným potomstvem,
by nastoupili, než místa dojdu já.
Pro cíl můj zchlazující úvaha!
Však což, vždyť jenom o vládnutí sním

jak ten, jenž stojí na předhoří, v dál
po břehu pátrá, kam by vstoupil rád,
mít nohy očím rovné přeje si
a spílá moři, jež ho dělí ztad,
řka, že je vysuší, by mohl dál.
Tak po koruně prahnu daleké,
tak spílám tomu, co mne od ní dělí,
a tak díím, překážky že odklidím,
sám nemožnostmi sobě lichotě.
Můj zrak je příliš rychlý, srdce mé
se vysoko pne příliš, jim se však
vyrovnat nemůž ruka, síla má.
Nuž, řekněm: není pro Richarda trůn.
Jakou slast jinou dáti může svět?
Svým učiním si nebem ženy klín,
veselou zdobou tělo oději
a okouzlovat budu pohledy
a slovy svými dámy líbezné.
Ó, bědná myšlenka, a nesmyslnější
než dosíc zlatých korun dvaceti.
Vždyť odpřisáhla se mne láska již
v matčině lůně, a tož nemohu
být jejích řádů sladkých účasten.
Úplatkem jakýms porušila slabou
přírodu, aby zkroutila mi páž
jak uschlý keř a aby nešťastný
mi vytvořila vrch ten na zádech,
kde hnusný sedí, tělu na posměch;
by nestejně mi délky dala nohy,
by ve všech částech znetvořila mne
jak chaos nebo nevyližané
medvídě, na němž po matce ni sled.
A jsem muž tedy, jež lze milovat?
Ó, strašné šfienství, jen myslit to!
Nuž, nemá-li ples žádný pro mne zem
než panovati, řídit, ovládat
ty, již jsou lepší postavou než já,
v snu o koruně stvořím si svůj ráj
a svět ten chci, co živ, jen peklem zvat,
až na zrudném tom trupě hlava má
opjata bude slavnou korunou.
Leč nevím, jak se zmocnit koruny,
neb životů dost stojí mezi mnou
a domovem, a tomu podoben
jsa, který zbloudil v lese trnitém
a trny rve a trny sám je rván,
cest hledaje a z cesty scházeje,
jak na volný vzduch přijít nevěda,
však zoufale se probíjeje ven –
se trápím schvátiti trůn anglický

a toho trápení chci zprostit se
neb krvavou se probít sekerou.
Znám usmívat se, vraždit s úsměvem,
„vhod!“ volat k tomu, co mi hněte hrud',
tvář vylhanými smáčet slzami
a líc svou strojit dle všech případů.
Víc plavců utopím než sirény,
nad baziliška vidců zhubím víc,
jak Nestor budu dobře řečniti,
podvádět chytřej nežli Ulysses,
jak Sinon druhé Tróje dobudu.
Chameleónu barvy přidat mohu,
pro zisk se měnit jako Proteus
a učit vraždě Machiavella.
To znám a vínku nedosáhnu krále?
Aj, strhnu si jej, nechť je sebedále.
Odejde.

SCÉNA TŘETÍ

Francie. – Palác královský.

Tuš. Vystoupí Ludvík, král francouzský, jeho sestra Bona, jeho Admirál, zvaný Bourbon, Princ Edward, Královna Markéta a Hrabě z Oxfordu. Ludvík sedí a zase povstává.

Král Ludvík. K nám, Markéto ctná, krásná královno
anglická, sedni; nevhod pro tvůj stav
a rod, bys stála, co by Ludvík seděl.

Královna Markéta. Nikoli, mocný králi francouzský,
teď Markéta své plachty musí snít
a pro ten čas se učit sloužiti,
kde káží králové. Já, přiznávám,
velkého Albionu královna
jsem ve dřívějších byla zlatých dnech,
však nezdar teď mé právo zašlapal
a položil mne s hanbou na zemi,
kde jak mé štěstí musím seděti
a smířiti se s nízkým sedadlem.

Král Ludvík. Rci, zkad to hlubé prýští zoufalství,
královno krásná?

Královna Markéta. Z téže příčiny,
jež plní oči moje slzami,
můj staví jazyk, v hoře stápi hrud'.

Král Ludvík. Ať cokoli to, dál měj hodnost svou
a sedni po bok náš,
Usazuje ji.

svou nekloň šíj
pod jařmo sudby; duch tvůj nezlekán
však nad neštěstím vším leť vítězně.
Sděl zpříma, kněžno Markéto, své žely,
a Francie je ztiší, pomoc je-li.

Královna Markéta. Ta milostivá slova myšlenky
mé klesající křísí zas a strastem

mým němým dovolují promluvit.
Nuž, sloužiž šlechtnému Ludvíku
ku vědomí, že Jindřich, jediná
má láska, stal se z krále vyhnanecem
a ztracený je nucen v Skotsku žít,
co zpupný, ctižádostný Eduard,
vévoda z Yorku, přivlastňuje si
královský titul i trůn pravého
Anglicka krále pomazaného.
To důvod, že já, bědná Markéta,
zde se synem svým princem Edwardem,
dědicem Jindřichovým, žádat jdu
tvé spravedlivé řádné pomoci.
Rci ne, a ta tam naše naděj vše.
Skotsko, jež chtělo, pomoc' nemůže,
naš sveden lid i naši peerové,
naš poklad schvácen, voj náš rozprášen,
a my, jak zříš, jsme těžkých strastí plen.

Král Ludvík. Věhlasná kněžno, trpělivostí
bouř klidni, co my budem přemýšlet,
jak zahnat ji.

Královna Markéta. Čím více váháme,
tím silnějším se stává nepřítel.

Král Ludvík. Čím váhám víc, tím spíš ti přispěji.

Královna Markéta. Ó, netrpělivost jen družkou strasti,
a hle, tu původce jde mojí strasti.

Vystoupí Warwick.

Král Ludvík. Kdo to, jenž směle přichází sem k nám?

Královna Markéta. Náš hrabě Warwick, přítel největší
Edwardův.

Král Ludvík. Vítej, chrabrý Warwicku,
co do Francouz tě vede?

Královna Markéta. Ba, teď bouř
počíná nová, neboť tento zde
i proud i vítr v pohyb uvede.

Warwick. Od ctného Eduarda, který jest
král Albionu, vladař můj a pán
a věrný přítel tvůj, já přicházím
za prvé vlídně, v lásce upřímné
pozdravit královskou tvou osobu,
pak za svazek tě žádat přátelský
a posléz, aby toto přátelství
svatební páskou bylo ztuženo,
zda ráčil bysi dáti spanilou
svou sestru, ctnostnou lady Bonu zde,
Anglicka králi v sňatek zákonný.

Královna Markéta (*stranou*). To stane-li se, ta tam Jindřichova
je naděje.

Warwick (*k Boně*). A, milostivá slečno,
mám rozkaz, bych za krále našeho

vám s vaší milostí a svolením
políbil ruku a svým jazykem
vám sdělil lásku srdce svého krále,
kde pověst, která vnikla nedávno
v sluch jeho bdělý, umístila mu
tvé spanilosti obraz a tvou ctnost.

Královna Markéta. Mne dříve slyšte, králi Ludvíku
a lady Bono, nežli odpověď
Warwicku dáte. Jeho žádosti
zdroj není Edwardova počestná
a opravdová láska, nýbrž klam
z nutnosti vzniklý; neb jak bezpečně
vládnouti mohou doma tyrani,
než dosáhnou-li mocna spojenství
za hranicemi? Že on tyran je,
na důkaz toho může postačit,
že Jindřich dosud živ; než, byť byl mrtev,
princ Edward tu, Jindřicha krále syn.
Hleď proto, Ludvíku, bys smlouvou tou
a sňatkem nečest nezpůsobil si
a nebezpečí, neb ať samozvanci
na chvíli vládu třímají, přec Bůh
je spravedliv a křivdy deptá čas.

Warwick. Zlolačná Markéto!

Princ. A proč ne královno?

Warwick. To, že tvůj otec Jindřich schvátil trůn
a tys tak princ jak ona královna.

Oxford. Tož, Warwicku, nic, veliký John z Gauntu,
jenž podrobil největší Španěl část,
a po Johnovi z Gauntu Jindřich Čtvrtý,
jehožto moudrost byla zrcadlem
pro nejmoudřejší, a po knížeti
tom moudrém Jindřich Pátý, chrabrostí
jenž svojí dobyl celé Francie:
od těch náš Jindřich přímo pochází.

Warwick. Jak, Oxforde, že v hladké řeči té
jste neřekl, jak Jindřich Šestý ztratil
vše, čeho Jindřich Pátý vyzískal.
Mním, usmát že se tomu musejí
peerové francouzští. Leč mimo to:
vy vypočítáváte rodokmen
za šedesát dva roky; bídný čas,
by promlčelo se zaň království.

Oxford. Jak, Warwicku, jen můžeš mluvit
tak proti svému pánu, jehož jsi
po šestatřicet roků poslouchal,
a nejevit své zrady zarděním?

Warwick. Můž Oxford, který práva hájil vždy,
teď rodokmenem podvod zastírat?
Zastyď se, opusť Jindřicha a zvi

Edwarda králem.

Oxford. Králem zvátí jej,
jehožto soudem nespravedlivým
byl starší bratr můj lord Aubrey Vere
odevzdán na smrt? A víc nežli to,
můj otec právě v sklonku zralých let,
když k dveřím smrti veden přírodou?
Ne, Warwicku, ne; pokud tuto páž
zde drží život, drží tato páž
rod Lankastrů.

Warwick. A já rod Yorků zas.
Král Ludvík. Na naši prosbu račte, královno
Markéto, i princ Edward s Oxfordem
ustoupit stranou, co dál s Warwickem
jednati budu.

Odstupují.

Královna Markéta. Dejtež nebesa,
by Warwick slovy neokouznil ho.

Král Ludvík. Nuž, Warwicku, rci na své svědomí,
je Edward pravý král váš? Nerad bych
se spojil s tím, jenž zvolen neprávem.

Warwick. To zaručuji ctí i vírou svou.

Král Ludvík. Je v očích lidu nadán milostí?

Warwick. Tím více, že byl Jindřich nešťasten.

Král Ludvík. Však dále, stranou všecku přetvářku,
rci mi, jak jeho láska veliká
je k naší sestře Boně?

Warwick. Taková
se zdá, jak slušno na vládce jak on.
Jej často slyšel dít a přísahat
jsem, jeho láska že jak věčný strom,
jehožto kořen v půdě ctnosti tkví
a krásou slunce sycen plod i list,
jist před zlobou, ne odmítnutím ruky,
až lady Bona shladí jeho muky.

Král Ludvík. Nuž, rozhodnutí pevné, sestro, rci.

Lady Bona. Váš souhlas nebo zápor buď i můj.
(*K Warwicku*) Leč přiznávám, že častokráte dřív,
když slechla jsem, co ctností má váš král,
můj sluch mi k touze sváděl úsudek.

Král Ludvík. Nuž, Warwicku: dám sestru Edwardu,
a hned teď buďtež články sepsány
stran zajištění, jež má král váš dát
a jímž se její věno vyváží.
Královno Markéto, blíž přistupte
a buďte svědkyní, že Bona stane
se anglického krále manželkou.

Princ. Edwarda, a ne anglického krále.

Královna Markéta. Podvodný Warwicku, to tvoje lest,
bys úmluvou tou shladil žádost mou,

než přišels, Ludvík Jindřichovi přál.

Král Ludvík. A dosud přeje mu i Markétě.

Však chabý-li váš nárok ke trůnu,
jak z Edwardova zdá se úspěchu,
pak slušno jest jen, abych zproštěn byl
dát pomoc, již jsem dříve přislíbil.
Však laskavost vám všecku poskytnu,
již stav váš žádá a můj může dát.

Warwick. Ve Skotsku živ teď Jindřich poklidně,
nic nemaje, nic ztratit nemůže.

Co tkne se vás, kdys naše královno,
vy máte otce, může živit vás,
a líp mu na krk jít než Francii.

Královna Markéta. Mlč, Warwicku, nestoudný, drzý, mlč,
ty zpupný králů dosazovači
a svrhovači; odtud nepůjdu
já dřív, až řečí svou i slzami
opravdovými králi Ludvíku
praktiku tvoji lstivou ukážu
a tvého pána lásku nevěrnou,
neb stejného jste peří ptáčkové.

Zvenčí troubí posel na roh.

Král Ludvík. To posel k tobě, Warwicku, neb k nám.

Vystoupí Posel.

Posel (*k Warwickovi*). Mylorde vyslanče, zde tento list
vám posílá váš bratr, markýz Montague.

(*Ke Králi Ludvíkovi*) Ten od krále je Vaší Milosti.

(*K Markétě*) Ten, kněžno, pro vás, nevím od koho.

Všichni čtou dopisy.

Oxford. Rád zřím, že naše krásná královna

a paní k svým se zprávám usmívá,
co Warwick se zas mračí nad svými.

Princ. Hle, Ludvík dup, jak spálen žahavkou.

Vše doufám nejlepší.

Král Ludvík. Jaké jsou zprávy tvoje, Warwicku,
a jaké vaše, krásná královno?

Královna Markéta. Mé plní plesem nedoufaným hruď.

Warwick. Mé strastiplné jsou a mrzuté.

Král Ludvík. Jak, váš král vzal si lady Greyovou

a teď, by váš i svůj klam opentlil,
mi pošle list, by k trpělivosti
mne přemluvil! To že to spojenectví,
jež hledá s Francií? A troufá si
tím způsobem si šašky tropit z nás?

Královna Markéta. Již dřív jsem řekla Vaší Milosti:
to Edwardovu lásku, Warwickovu
počestnost jeví.

Warwick. Králi Ludvíku,
před nebes tváří prohlašuji zde
a při naději, již mám v nebes milost,

že nemám účast v této mrzkosti
Edwarda, ne již krále mého teď,
neb znectil mne a nejvíc sebe sám,
svou kdyby hanbu mohl viděti.
Což nezapomněl jsem, že Yorků rod
mi otce na smrt vydal předčasně?
Nedbal jsem znectění své neteře?
Nedal jsem královskou mu korunu?
Nezbavil Jindřicha práv zděděných?
A hanbou posléz odplaceno mi?
Ó, hanba mu, neb předností mou čest!
Abych čest spravil, pro něj ztracenou,
zříkám se ho a vracím k Jindřichu.
Královno vzácná, starých hněvů nech,
tvůj sluha věrný budu od teďka,
já pomstím křivdu, kterou způsobil
on kněžně Boně a zas dosadím
Jindřicha ve stav jeho předešlý.

Královna Markéta. Ta slova, Warwicku, mou změnila
zášť v lásku, a já zcela promíjím
a zapomínám staré poklesky
a plesám, krále Jindřicha žes přítel.

Warwick. Tolik mu přítel a tak oddaný,
že kdyby nám král Ludvík ráčil dát
jen málo čet vojinů vybraných,
na břeh náš vylodit je vezmu na se
a válkou strhnout s trůnu tyrana.
Nevěsta nová nepomůže mu,
a Clarence teď, jak sděluje můj list,
je na skoku od něho odpadnout,
že žení se víc pro chťič nežli čest
neb pro sílu a vlasti bezpečí.

Lady Bona. Jak jinak má být Bona pomstěna,
než, drahý bratře, jestli poskytněš
svou pomoc v tísní této královně?

Královna Markéta. Jak ubohý má Jindřich býti živ,
věhlasný kníže, nevytrhneš-li
ho ze zoufalství jeho bědného?

Lady Bona. Má pře a královny té anglické
jsou jedno.

Warwick. A má, krásná kněžno Bono,
se připojuje k vaší.

Král Ludvík. A má k její
a k tvé a Markétině, pročez jsem
se konečně již pevně rozhodl
vám pomoci.

Královna Markéta. Za všecky nechat' pokorný vzdám dík

Král Ludvík. Nuž, vrat' se spěšně, posle anglický,
a proradnému Eduardovi,
ježž za krále máš svého omylem,

sděl, že mu pošle Ludvík francouzský
maškary přes moře, by bavily
se s ním i s jeho novou nevěstou.
Zříš, co se stalo; poděs krále tím.

Lady Bona. Sděl mu, že doufajíc, že ovdoví
co nejdřív, budu nosit za něho
vrbový věnec.

Královna Markéta. Sděl mu, odložen
že stranou byl již smuteční můj kroj
a hotova jsem odíti se v zbroj.

Warwick. Sděl ode mne mu, že mne křivdou hnět,
tož trůnu zbavím ho co nevidět.
Zde odměna tvá, jdi.

Posel odejde.

Král Ludvík. Ty, Warwicku,
však s Oxfordem a pěti tisíci
vojíny moře přeplavíš a v boj
Edwarda vyzveš zrádného. A čas
jak dovolí, ta vzácná královna
zde s princem budou následovati
s pomocí čerstvou. Nežli půjdeš však,
mně k pochybnosti jedné odpověz:
Čím zaručíš svou pevnou věrnost nám?

Warwick. To záruka mé stálé věrnosti:
že jestli svolí naše královna
a mladý princ ten, nejstarší svou dceř,
svou radost, dám mu v svaté manželství.

Královna Markéta. Já souhlasím a dík za návrh váš.

Edwarde, synu, ona krásná je
a ctnosti plna, protož neváhej
a podej svoji ruku Warwicku
a s rukou neodvolatelný slib,
že Warwickova dceř jen bude tvá.

Princ. Přijímám, neb si toho zaslouží,
a podávám svou ruku na svůj slib.

Podává ruku Warwickovi.

Král Ludvík. Proč meškáme? Je třeba sebrat voj,
a ty jej potom, lorde Bourbone,
naš admirále vrchní, převezeš
přes moře naším loďstvem královským.
Toužím, by Edward propad války zhoubě,
s francouzskou dámou pro žert jen se snoubě.

Odejdou všichni mimo Warwicka.

Warwick. Co Edwardův jsem přišel vyslanec,
však navracím se jako úhlavní
a zapřísáhlý jeho nepřítel.
Manželství sjednat dal mi za úkol,
však odpovědí děsný bude boj.
Za kavku neměl nikoho než mne?
Nuž, já zas ve strast změním jeho žert.

Já první jsem ho ke koruně zved
a budu první, jenž ho svrhne zas.
Ne z lítosti ku Jindřichovým bédám,
však na Edwardu pro šprým pomstu hledám.

Odejde.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ
SCÉNA PRVNÍ

Londýn. – Palác.

Vystoupí Vévoda z Glostru, Clarenceu, Somersetu a Montague.

Vévoda z Glostru. Nuž, povězte mi, bratře Clarence,
co soudíte o novém manželství
tom s lady Greyovou? Zda důstojnou
to neučinil volbu bratr náš?

Vévoda z Clarenceu. Ach, víte, od nás do Francouz, toť dál,
jak čekat moh, až Warwick vrátí se?

Vévoda ze Somersetu. Té řeči nechte, lordi, tu jde král.

Vévoda z Glostru. A jeho dobře vyvolená choť.

Vévoda z Clarenceu. Chci do očí mu říct, co myslím si.

*Tuš. Vystoupí Král Edward s družinou, Lady Greyová jako královna, Pembroke, Stafford,
Hastings a jiní.*

Král Edward. Nuž, bratře z Clarenceu, jak líbí se
vám naše volba, že tu stojíte
tak zamyšlen a zpola nevrlý.

Vévoda z Clarenceu. Tak dobře, jak Ludvíku z Francie
neb Warwickovi, kteří slabí tak
jsou v odvaze a ve svém úsudku,
že nedotčeni naší urážkou.

Král Edward. A bez důvodu necht' i dotčeni,
jsou Ludvík jen a Warwick, já jsem Edward,
váš král i Warwickův, a jít má po mém.

Vévoda z Glostru. A půjde po vašem, že náš jste král,
však sňatek kvapný zřídka dobrý je.

Král Edward. Což, bratře Richarde, jste dotčen též?

Vévoda z Glostru. Já ne!

Ne, Bůh chraň, bych si rozdvojit přál ty,
jež spojil Bůh; ba, dělit byl by žel
ty, jež tak dobře k sobě hodí se.

Král Edward. Svou nechuť a svůj posměch odložte
a rcete důvod, lady Greyová
proč neměla by stát se, chotí mou
a královnou tím anglickou; a též
vy, Somersete, a vy, Montaguu,
povězte zpříma, co si myslíte.

Vévoda z Clarenceu. Tož to můj náhled: že král Ludvík se
náš stane nepřítel, že šašky s ním
stran sňatku s kněžnou Bonou ztropeny.

Vévoda z Glostru. A Warwick, čině, co jste uložil
mu, znectěn je teď novým sňatkem tím.

Král Edward. Což kdyby oba byli ztišeni,

jak Ludvík, tak i Warwick, prostředky
takými, jaké mohu vymyslet?

Montague. Však v spojení vejít s Francií
víc bylo by nám posílilo říš
oproti bouřím zvenčí hrozcím
než jakýkoli sňatek domácí.

Hastings. Jak, neví Montague, že je Anglicko
samotné jisto, sobě věrno-li.

Montague. Však jistější, kryto-li Francií.

Hastings. Líp užít Francie než věřit jí.
Nám ochranou jen Bůh a moře buď,
jež on nám dal za nerozborný val,
a pomocí jich pouze braňme se,
v nich a v nás samých naše spása jen.

Vévoda z Clarenceu. Jen pro tu řeč lord Hastings zaslouží
mít lorda Hungerforda dědičku.

Král Edward. Eh, k čemu to? Já chtěl a přál si tak,
a pro tenkrát má vůle zákon buď.

Vévoda z Glostru. Leč Vaše Milost neučinila
přec, myslím, dobře, lorda Scalsa dceř
a dědičku když dala bratrovi
své milované nevěsty; mně spíš
neb Clarenceu by byla slušela.
Však pohřbíváte v choti bratrství.

Vévoda z Clarenceu. Neb jinak byste lorda Bonvilla
dědičku nebyl nové choti své
dal synovi a nechal bratry své,
by někde jinde štěstí sháněli.

Král Edward. Ach, pro ženu, nebohý Clarence,
se horšíš? Já se o tě postarám.

Vévoda z Clarenceu. Svou volbou jste svůj zjevil úsudek,
a že je mělký, tož mi dovolte,
bych pro sebe sám byl si námluvčí;
a proto chci vás brzo opustit.

Král Edward. Zůstaňte nebo jděte; Edward chce
být králem, vůlí bratří nevázan.

Královna Alžběta. Mylordi, než se Jeho Milosti
královny titul dát mi zlíbilo,
být spravedliví ke mně chcete-li,
musíte doznat všichni, původem
že nebyla jsem z rodu sprostého.
A stejné štěstí měly nižší mne.
Však jak ten titul mně a mým je ctí,
tak vaše nelibost, jimž chtěla bych
se líbiti, v mou radost vrhá stín
mi nebezpečím, strastí jako mrak.

Král Edward. Má drahá, ustaň za jich škleb se lísat;
strast jaká by tě mohla postihnout
neb nebezpečí jaké, pokavad
je Edward tobě věrným přítelem

a pravý jejich vládce, jehožto
jim poslouchat? A budou poslouchat
a také tebe budou rádi mít,
ač nechtějí-li vzbuditi mou zášť.
A chtějí-li, přec tebe ochráním,
a oni zkusí hněvu mého mstu.

Vévoda z Glostru (*stranou*). Já slyším, málo dím, však myslím víc.

Vystoupí Posel.

Král Edward. Nuž, posle, jaký list neb novinky
máš z Francie?

Posel. Můj vládce, žádný list a málo slov,
leč taková, že bez prominutí
vašeho zvláštního si netroufám
jich přednést.

Král Edward. Jen dál, my promíjíme; zkrátka jen.

Co nejpřibližněj můžeš, řeč jich sděl.

Co vzkazuje král Ludvík na náš list?

Posel. Tak doslova děl, když jsem odcházel:

„Jdi, proraďnému Eduardovi,
jejž za krále máš svého omylem,
sděl, že mu pošle Ludvík francouzský
maškary přes moře, by bavily
se s ním a jeho novou nevěstou.“

Král Edward. Tak Ludvík smělý? Mní, že Jindřich jsem.

Co mému sňatku řekla Bona však?

Posel. Ta slova řekla s jemnou pohrdou:

„Sděl mu, že doufajíc, že ovdoví
co nejdřív, budu nosit za něho
vrbový věnec.“

Král Edward. Za zlé nemám jí,
míň nemohla říct – křivda stala se
jí. Co však řekla Jindřichova choť?
Neb slyšel jsem, že byla při tom též.

Posel. „Sděl mu,“ tak řekla ona, „odložen
že stranou byl již smuteční můj kroj
a hotova jsem odíti se v zbroj.“

Král Edward. Na Amazonku, zdá se, chce si hrát.

Však co děl Warwick k těmto urážkám?

Posel. Víc rozpálen než všichni ostatní
na Vaši Milost, s tím mne propustil:

„Sděl ode mne mu, že mne křivdou hnět,
tož trůnu zbavím ho co nevidět.“

Král Edward. Ha, troufal zrádce si tak zpupnou řeč?

Nuž, vyzbrojím se, takto varován.

Boj budou mít a splatí drzost svou.

Leč rci, je Warwick přítel Markétin?

Posel. Jest, milostivý vládce; sdružení
jsou v přátelství tak, že si vzítí má
princ mladý Edward Warwickovu dceř.

Vévoda z Clarenceu. To nejspíš starší. Mladší Clarence chce.

Nuž, bratře králi, sbohem buďte tu
a sed'te pevně, neboť ke druhé
chci Warwickově dceři odtud jít,
bych, království ač nemám, hlouběji
pod vámi nestál aspoň sňatkem svým.
Kdo rád mne má a Warwicku, pojd' též. –

Odejde Clarence a Somerset jej následuje.

Vévoda z Glostru (*stranou*). Já ne.

Mé myšlenky se výš pnou; zůstávám
ne z lásky k Edwardu, leč ke trůnu.

Král Edward. Clarence i Somerset šli k Warwicku?

Leč vyzbrojen jsem na to nejhorší
a třeba kvapit v této věci zlé.

Vy jděte, Pembroku i Stafforde,
lid najímat a válku připravte.

Již jsou neb budou vylození hned.

Já osobně sám přijdu za vámi.

Odejdou Pembroke a Stafford.

Než půjdu, Hastingsu a Montaguu,
mne pochybnosti pozbavte. Vy dva,

již z ostatních všech blízcí krví jste
i svazky Warwicku, mně rcete, zda

víc milujete Warwicku než mne;

tak je-li, oba k němu přejděte,

víc přeji si vás nepřáteli mít

než druhy vratkými; však chcete-li

mi zachovati věrnou poslušnost,

mne ujistěte slibem přátelským,

bych v podezření nikdy neměl vás.

Montague. Jak věren Montague, tak mu pomoz Bůh!

Hastings. A Hastingsu, jak přeje Edwardu.

Král Edward. Nuž, bratře Richarde, vy s námi jste?

Vévoda z Glostru. Tak navzdor všem, kdož budou proti vám.

Král Edward. Nuž, dobře tak, pak jist jsem vítězstvím.

Tož pojd'me ztad a neztrácejme chvíle,

vstříc táhnout Warwicku a cizí jeho síle.

Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Pláň ve Warwickshiru.

Vystoupí Warwick a Oxford s francouzským vojskem.

Warwick. Až doposud, mylorde, věřte mi,
vše dobře jde, lid houfně sbíhá k nám.

Vystoupí Vévoda z Clarenceu a Somersetu.

Leč hle, zde Clarence jde a Somerset.

Mylordi, rychle, všichni přátelé?

Vévoda z Clarenceu. Strach žádný, mylorde.

Warwick. Pak Warwickovi, milý Clarence

i Somersete, vítej! Za sketství

mám nedůvěřiv zůstat, vzácné srdce

kde v lásce podává dlaň upřímnou,
sic jinak mnít bych musil, Edwardův
že bratr Clarence na oko se jen
přítelem staví našich podniků.
Leč vítej, milý Clarence; má dceř
tvá bude. A co nyní zbývá nám
než v noci úkrytu, kdy táboří
tvůj bratr bez starosti, v městech kol
jsou rozptýleni jeho vojíni
a on jen chráněn pouhou stráží je,
ho přepadnout a zajmout, jak nám vhod?
To dobrodružství lehkým shledali
zvědové naši: že jak Ulysses
a statný Diomed se statečně
a chytře vkradše k stanům Rhésovým,
osudné thrácké koně odvedli,
tak my v plášť noci tmavý ukryti,
stráž Edwardovu můžem porubat
a zajmout jej, já nedím, zabít ho,
neb zamýšlím jen přepadnouti jej.
Kdo se mnou chce to zkusit, s vůdcem svým,
ten Jindřichovo jméno provolej.

Všichni volají: Jindřich!

Nuž, mlčky vpřed; a Bůh a svatý Jiří
buď s Warwickem a jeho přáteli!

Odejdou.

SCÉNA TŘETÍ

*Edwardův tábor blíže Warwicku.
Vystoupí tři strážci Králova stanu.*

První strážce. Sem, lidé, každý na svém místě stůj;
král usadil se právě ke spaní.

Druhý strážce. Jak, nelehne si v lůžko?

První strážce. Ne, neboť slavný učinil on slib,
že nelehne až do toho si dne,
kdy on neb Warwick zcela podlehne.

Druhý strážce. Tož zítra bude den ten nejspíše,
ač blízko-li tak Warwick, jak dí zvěst.

Třetí strážce. Však pověz prosím, který šlechtic to,
jenž odpočívá s králem v staně zde?

První strážce. Lord Hastings, králův přítel nejlepší.

Třetí strážce. Ó, tak že to? Proč poroučí však král,
ať bydlí jeho čelní stoupenci
kol v městech, a sám v chladném poli dlí?

Druhý strážce. V tom cti víc, jeť to nebezpečnější.

Třetí strážce. Eh, dejte mi jen hodnost s pokojem,
to raděj mám než nebezpečnou čest.
Znát takhle Warwick, v jakém stavu je,
on jistotně by přišel vzbudit jej.

První strážce. Ačli by naše halapartny ho

nezadržely.

Druhý strážce. Pro co jiného
stan králův střežíme, než abychom
jej chránili před škůdci nočními?

*Vystoupí Warwick, Vévoda z Clarenceu, Oxford, Vévoda ze Somersetu a francouzské vojsko,
všichni tiše.*

Warwick. To jeho stan. A hle, kde stojí stráž?

Odvahu, lidé! Teď neb nikdy čest!
Jen za mnou vpřed, a Edward bude náš.

První strážce. Kdo tu?

Druhý strážce. Stůj, nebo zhyneš!

*Warwick a všichni ostatní křičí „Warwick! Warwick!“ a napadnou stráž, jež prchá,
volajíc, „Do zbraně! Do zbraně!“.* Warwick a ostatní pronásledují je.

*Za zvuků bubnů a polnice vystoupí znovu Warwick, Vévoda ze Somersetu a ostatní, vynášejíce
Krále oblečeného v župan a sedícího v lenošce. Richard a Hastings prchají přes jeviště.*

Vévoda ze Somersetu. Kdo prchá to?

Warwick. To Richard s Hastingsem; je nechte jít,
zde vévoda je.

Král Edward. Vévoda! Jak to,
Warwicku? Když jsme sbohem dali si,
mne králem zvals.

Warwick. Ba; teď však jiná věc;
když zneuctil jste mne v mém poselství,
já hodností vás zbaviv královské,
jdu jmenovat vás yorským vévodou.
Žel, jak jste kde moh vládnout v království,
když nevíte, jak jednat s vyslanci,
ni jak být s jednou ženou spokojen,
ni jak se k bratřím chovat bratrsky,
ni jak se lidu starat o blaho,
ni jak se krýti před nepřáteli?

Král Edward. Aj, bratře Clarence, jsi také zde?

Nuž, zřím, že Edward musí padnouti.
Leč, Warwicku, přes všecko neštěstí
a tobě navzdor i tvým spojencům,
vždy sobě Edward povede jak král.
Nechť štěstí zloba zvrátila můj stav,
můj duch jde dál přes kola jeho kruh.

Warwick. Tož v duchu Edward král buď anglický,

Snímá mu korunu.

však Jindřich ponese teď korunu
a pravý bude král, však ty jen stín.
Mylorde Somersete, hleďte, prosím,
by vévoda byl Edward odveden
hned k mému bratru arcibiskupu
yorskému. Boj až skončím s Pembrokiem
a jeho lidmi, přijdu za vámi
a sdělím vám pak, jakou Ludvík mu
a lady Bona dává odpověď.
Teď sbohem, dobrý yorský vévodo!

Edwarda násilím odvádějí.

Král Edward. Co osud vloží, člověk musí nést,
i proud i vítr přemoc' marno jest.

Odejde se stráží.

Oxford. Co zbývá nám teď činit, mylordi,
než do Londýna táhnout s vojskem svým?

Warwick. Ba, první to, co je nám učinit,
vězení zprostit krále Jindřicha
a dosadit jej na královský trůn.

Odejdu.

SCÉNA ČTVRTÁ

Londýn. – Palác.

Vystoupí Královna Alžběta a Rivers.

Rivers. Co, paní, náhle mění mysl vám?

Královna Alžběta. Jak, bratře Riverse, což nevíte,
ký nezdar stih teď krále Edwarda?

Rivers. Co! Ztráta jakés bitvy s Warwickem?

Královna Alžběta. Ne, ztráta jeho vlastní osoby.

Rivers. Což je můj mocnář zabit?

Královna Alžběta. Ba, skoro zabit, neboť zajat jest;
bud' že byl zrazen stráží nevěrnou,
neb nepřáteli náhle přepaden;
a jak jsem zvěděla dál, vězněm teď
biskupa yorského, jenž zrádného
Warwicka bratr a tím škůdce náš.

Rivers. Ta zvěst, to doznat musím, žalostná;
leč neste, kněžno, to, jak možno jen,
můž Warwick ztratit, co ten získal den.

Královna Alžběta. Až dotud musí život uchráněn
být zkázy krásnou nadějí. A já
se ráda bráním zoufalství, že plod
Edwardův s láskou nosím v životě.
To nabádá mne krotit vášeň svou
a trpělivě nést zlé sudby kříž.
Ba, proto mnohou slzu potlačím
a dusím stony třebající krev,
by utopen v nich, zkažen nebyl v lůnu
mém Edwardův plod, pravý dědic trůnu.

Rivers. Leč kampak Warwick, paní, poděl se?

Královna Alžběta. Jsem zpravena, že táhne k Londýnu,
by korunu na hlavu Jindřichu
zas postavil; co dále, posud' sám.
Je padnout těm, kdož s králem Edwardem;
však tyrana bych ušla násilí –
neb nevěř tomu, kdo slib zrušil jednou –,
chci do asylu: aspoň dědice
bych Edwardova práva spasila.
Tam jista budu před mocí i lstí.
Tož pojďme, prchnem, pokud prchnout čas,

neb umřem, jestli Warwick zajme nás.
Odejdou.

SCÉNA PÁTÁ

Obora blíže Middlehamského zámku v Yorkshiru.

Vystoupí Vévoda z Glostru, Lord Hastings, Sir William Stanley a jiní.

Vévoda z Glostru. Teď nechte žasu, lorde Hastingse
a sire Williame Stanleyi,
proč zatahl jsem vás až do těch míst,
do nejhlubší té houště obory.
Tak má se věc: vy víte, že náš král,
můj bratr, je tu vězeň biskupův,
jenž dobře chová jej a velikou
mu přeje svobodu. A častokrát,
jen slabou stráží hlídán, přichází
tou cestou lovit, by se pobavil.
Já oznámil jsem jemu potají,
že přijde-li sem asi chvíle té
pod obvyklého lovu pláštíkem,
zde s koňmi, lidmi najde přátele,
jež vyprostí ho z jeho vězení.

Vystoupí Král Edward a Myslivec s ním.

Myslivec. Mylorde, tudy, zde se skýtá lov.

Král Edward. Ne, tudy brachu; hle, tam lovci jsou.

Nuž, bratře Glostre, lorde Hastingse
a ostatní, tak tiše stojíte,
abyste ukradli zvěř biskupu?

Vévoda z Glostru. I čas i věc ždá, bratře, pospěchu.

Na konci obory váš čeká kůň.

Král Edward. Kam pojedem však?

Hastings. K Lynnu, mylorde,
a odtud poplujeme do Flandrů.

Vévoda z Glostru. On uhod věru; sám jsem myslil tak.

Král Edward. Tvou horlivost odměním, Stanleyi.

Vévoda z Glostru. Proč meškáme však; k řečem není kdy.

Král Edward. Co říkáš, myslivče, jdeš s námi též?

Myslivec. To líp než zůstat a být oběšen.

Vévoda z Glostru. Nuž, pojd'me, pryč! A zbytečný ne hluk.

Král Edward. Biskupe, sbohem! Warwick se chraň
a modli, bych zas korunou spjal skrář.

Odejdou.

SCÉNA ŠESTÁ

Londýn. – Tower.

*Tuš. Vystoupí Král Jindřich, Vévoda z Clarenceu, Warwick, Vévoda ze Somersetu, Mladý
Richmond, Oxford, Montague a Purkrabí Towru.*

Král Jindřich. Nuž, purkrabí, když Bůh a přátelé
svrhnuhli nyní s trůnu Edwarda
a změnili mou vazbu v svobodu,
mou bázeň v naděj, v radost moji strast,

při propuštění co ti dlužni jsme?

Purkrabí. Nic od mocnářů žádat poddaným;
však smím-li pronést prosbu pokornou,
ždám odpuštění Vaší Milosti.

Král Jindřich. Zač, purkrabí? Že jsi mne v péči měl?

Ne, jist bud', že tvou splatím laskavost,
neb změnila mi ve slast vazbu mou,
ba v takou slast, jak cítí v kleci své
ji ptáci, po mnohém když trápení
v sled za domácích písní lahody
zapomní zcela ztráty svobody.
Leč, Warwicku, po Bohu vrátils mi
ty svobodu; tož dík měj Bůh a ty.
On původce byl a ty nástrojem.
Tož bych vzdor sudby přemoh, nízko žije,
kde nemůže mi sudba ublížit,
aby lid této země žehnané
trest nestihl z mých nepříznivých hvězd,
ač korunu dál nosím, Warwicku,
zde odevzdávám tobě vládu svou,
neb ty jsi šťasten ve svých činech všech.

Warwick. Vždy Vaše Milost ctností slynila,
teď jevíte však moudrost tak jak ctnost,
zášť sudby sleduje a chráně se,
neb málo lidí v shodě s hvězdami;
leč Vaši Milost kárám v jedné věci,
že zvolila mne, když tu Clarence přeci.

Vévoda z Clarenceu. Ne, Warwicku, ty vládnout hoden jsi,
neb při zrození tobě souzeny
snět olivy a vínek z vavřínu;
máš stejný zdar, ať válka je, či mír,
a proto volně souhlas dávám ti.

Warwick. A já dím: Clarence jen bud' protektor.

Král Jindřich. Warwicku, Clarence, své ruce sem!

Ted' ruce spojte si a srdce s tím,
by žádný nesvár vládě nevadil;
vás oba země protektory zvu,
co sám chci vésti život soukromý
a dny své pozdní v pokoře žít cele,
se z hříchu kát a slavit Stvořitele.

Warwick. Co Clarence dí k té vůli mocnářově?

Vévoda z Clarenceu. Že svoluje, ač Warwick svolí-li,
neb na štěstí já tvoje spoléhám.

Warwick. Nuž, třeba nerad, musím spokojit se.

Spřáhnem se spolu jako dvojí stín
ku Jindřichovu tělu, zastanem ho,
to jest, zaň ponese vlády tíž,
co on mít bude pohovu a čest.
A Clarence, teď víc než třeba je,
by za zrádce byl Edward prohlášen

a zabrán jeho kraj i statek ves.

Vévoda z Clarenceu. Což jiného? A určit posloupnost.

Warwick. Tak; Clarence nevyjde v tom naprázdno.

Král Jindřich. Leč z prvních vašich hlavních věcí buď,

kěž prosit smím, neb neporoučím již,

by pro královnu vaši Markétu

a mého syna bylo posláno,

by vrátili se spěšně z Francie,

neb než je uzřím zde, strach nejistý

zpol ztemňuje mi radost svobody.

Vévoda z Clarenceu. Tak s chvatem vším, můj vládce, stane se.

Král Jindřich. Mylorde Somersete, kdo ten hoch,

nad kterým, zdá se, bdíte něžně tak?

Vévoda ze Somersetu. Tot' mladý Jindřich hrabě z Richmondu

je, kníže můj.

Král Jindřich. Pojd' blíže, Anglicka

ty naděje,

Položí mu ruce na hlavu.

neb tajná vnuká-li

moc pravdu jen mým věštím myšlenkám,

tož požehnáním naší vlasti se

ten hezký stane hoch; je jeho hled

pln vznešenosti míru, jeho skrání

je stvořena, by nesla korunu,

dlaň jeho, aby žezlo třímala,

a on sám, aby požehnal kdys trůn.

Jej ceňte, lordí, mnoho; on to je,

jenž víc vám, než já škodil, prospěje.

Vystoupí Posel.

Warwick. Co nového je, příteli?

Posel. Že Edward unik bratru vašemu

a prch, jak potom zvěděl, do Burgund.

Warwick. Zvěst neblahá! Však jak moh uniknout?

Posel. Jej odved Richard, z Glostru vévoda,

a pak lord Hastings, již jej čekali

v houštině skryté v lesním úbočí

a biskupovým vzali myslivcům,

neb lov byl jeho denní zábava.

Warwick. Můj bratr málo povinnosti dbal;

leč pojd'me, kníže, vymyslíme v shodě,

jak ujít každé, jež by vzešla, škodě.

Odejdou všichni mimo Somerseta, Richmonda a Oxforda.

Vévoda ze Somersetu. Mně, mylorde, ten útěk Edwardův

se nelíbí, neb bez vší pochyby

mu poskytne svou pomoc Burgundsko,

a bude válka zas co nevidět.

Jak Jindřichovo právě proroctví

mi potěšilo srdce nadějí

zde do mladého toho Richmonda,

tak strach mne tísní, co jej v sporech těch

snad stihne, jemu ke škodě i nám.
Tož, lorde Oxforde, to nejhorší
ať zamezíme, ihned vyšleme
jej do Bretañaška odtud po ten čas,
než sporů občanských bouř mine zas.

Oxford. Tak; neboť jestli Edward trůn zas zvládne,
jak ostatní i Richmond jistě padne.

Vévoda ze Somersetu. Ba, tak; on ať jde do Bretañaška ztad.
Tož pojd' me rychle všechno přichystat.
Odejdou.

SCÉNA SEDMÁ

Před Yorkem.

Tuš. Vystoupí Král Edward, Vévoda z Glostru, Hastings a vojsko.

Král Edward. Nuž, Richarde a lorde Hastingse

i ostatní, nám se tak dalece
teď napravuje štěstí, slibujíc,
že změním ještě jednou bědný stav
svůj za Jindřichův vínek královský.
Tam i sem moře dobře přeplul jsem
a přived z Burgund pomoc žádoucí;
co zbývá teď, když přitáhli jsme tak
od Ravenspurghu k branám Yorku až,
než vejít tam jak ve své vévodství?

Vévoda z Glostru. Zavřeny brány pevně. Nelíbí
se mi to, bratře, neboť mnohým je,
kdož poklesají skoro na prahu,
to předzvěst, že vnitř číhá nebezpečí.

Král Edward. Eh, brachu, nyní děsit nesmějí
nás znamení; ať po dobrém, či zlém,
tam vniknouti nám nutno, neboť sem
k nám dostaví se naši přátelé.

Hastings. Zas, kníže, zabuším a přivolám je.

Vystoupí na hradbách Starosta yorský a jeho Radní.

Starosta. Nám, mylordi, byl hlášen příchod váš,
i zavřeli jsme brány k ochraně,
neb váže nás teď věrnost k Jindřichu.

Král Edward. Však, pane starosto, necht' Jindřich král,
je Edward aspoň yorský vévoda.

Starosta. Tak, dobrý pane; za mñ nemám vás.

Král Edward. Nuž, nežádám než svého vévodství,
s ním samotným jsa zcela spokojen.

Vévoda z Glostru (stranou). Však strčí-li tam liška jednou nos,
dovede záhy vtáhnout celý trup.

Hastings. Proč, pane starosto, jste v pochybách?
Vchod otevřte; jsme s králem Jindřichem.

Starosta. Aj, díte tak? Tož brány otevřem.

Sestupují.

Vévoda z Glostru. Dá záhy říct si, moudrý, zdatný hejtman!

Hastings. Vše v pořádku by rád měl dobrý kmet,

však sám stál stranou; až však vejdem tam,
já nemám o to strach, že přivedem
i jej i jeho radní k rozumu.

Vystoupí Starosta a dva jeho radní dole.

Král Edward. Tak, pane starosto, ty brány zde
v čas války jen a v noci zavírat.
Nic, brachu, neboj se, dej klíče mi,
Přejímá klíče.
neb Edward tě i město ochrání
a všechny ty, kdož mně jsou oddáni.

Pochod. Vystoupí Montgomery s bubny a vojskem.

Vévoda z Glostru. Toť, bratře, je sir John Montgomery,
naš věrný přítel, neklamu-li se.

Král Edward. Sir John buď vítán! Proč však ve zbrani?

Montgomery. V čas bouřný přispět králi Edwardu,
jak měl by každý věrný poddaný.

Král Edward. Dík, dobrý Montgomry; leč zapomínáme
teď ke koruně práv svých; chceme jen
své vévodství, než Bůh dá ostatní.

Montgomery. Tož tedy sbohem, neboť půjdu zas.

Já králi šel, ne vévodovi sloužit.

Udeřte v bubny a zas na pochod.

Bubny počnou znít napochod.

Král Edward. Stůj, sire Johne, mžik a sjednáme,
jak jistě lze zas dosíc' koruny.

Montgomery. Co o jednání mluvíte? Pár slov:

Zde králem-li se nepohlásíte,
osudu vašemu vás ponechám
a odtáhnu, bych zdržel ještě ty,
kdož přicházejí vám sem na pomoc.

Nač boj, když k právu nehlásíte se?

Vévoda z Glostru. Nuž, bratře, k čemu jaké ohledy?

Král Edward. Až budem silnější, pak domáhat
se budem práv svých, do té doby však
je moudré jen své tajit smýšlení.

Hastings. Pryč s vrtochy! Teď vládnout musí zbraň.

Vévoda z Glostru. A trůnu dojde nejdřív smělý duch.

My, bratře, vás teď prohlásíme hned,
zvěst o tom přátel mnoho získá vám.

Král Edward. Tož buď, jak chcete; je to právo mé,
neb Jindřich uchvátil jen diadém.

Montgomery. Ba, nyní mluví to můj mocnář sám,
a nyní chci se za Edwarda bít.

Hastings. Nechť trouby zní, buď Edward prohlášen:

Pojď, kamaráde, ty to prohlašuj.

Tuš.

Vojín. Edward Čtvrtý, z milosti boží
král anglický a francouzský,
lord irský atd.

Montgomery. A kdo dí, že král Edward v nepravu,

já na souboj ho se mnou tímto zvu.

Hází na zemi svou rukavici.

Všichni. Žij dlouho Edward Čtvrtý!

Král Edward. Dík, drahý Montgomry, a dík vám všem:

zdar mít-li budu, splatím vlídnost tu.

Nuž, tu noc tábor náš buď v Yorku zde,

a za jitra, až slunko pozdvihne

svůj vůz nad toho horizontu lem,

vpřed na Warwicka a ty, kdož jsou s ním,

vímť dobře, Jindřich není bojovník.

Ach, vzpurný Clarence, zle sluší ti

se lísat k Jindřichu a odpadnout

od svého bratra. Však se nahodí,

že s tebou střetnem se i s Warwickem.

Vpřed, chrabří bojci! Žádnou pochybnost,

že kyne zdar a po něm odměn dost.

Odejdou.

SCÉNA OSMÁ

Londýn. – Palác.

Tuš. Vystoupí Král Jindřich, Warwick, Montague, Vévoda z Clarenceu, Exetru a Oxford.

Warwick. Co činit, lordi? Edward z Belgie

s rychlými Germány a drsnými

se Holanďany šťastně přeplavil

přes úžinu a táhne pochodem

se svými pluky spěšně k Londýnu

a houfně k němu zbíhá hloupý dav.

Král Jindřich. Lid najměte a odražte jej zas.

Vévoda z Clarenceu. Lze malý oheň snadno udupat,

leč strp jej, řeky neuhásí ho.

Warwick. Ve Warwickshiru přátele mám věrné,

pokojné v míru, smělé ve válce,

je seberu; a synu Clarence,

ty v Kentu, Suffolku a Norfolku

zas pohni rytíře a šlechtice,

by přišli s tebou; bratře Montaguu,

ty v Buckinghamu tam a Northamptonu

i Leicestershiru najdeš ochotný

lid vyslyšeti, co ty nakážeš.

A statný Oxforde, jenž milován

tak úžasně jsi, ty hled' shromáždit

zas v Oxfordshiru svoje přátele.

Můj kníže s oddanými občany

jak ostrov jeho, mořem hražený,

neb v kruhu nymf jak cudná Diana

v Londýně počká, až se vrátíme.

Již rozlučte se, lordi, nezdržujte

se odpovědí! Sbohem, kníže můj.

Král Jindřich. Buď sbohem, Hektore můj, naděje

mé Tróje věrná.

Vévoda z Clarenceu. Vaší Výsosti
na důkaz věrnosti své libám ruku.

Král Jindřich. Bud' šťasten, dobrodušný Clarence!

Montague. Odvahu, kníže; s tím se poroučím.

Oxford. Svou věrnost pečetím a loučím se.

Král Jindřich. Oxforde milý, drahý Montaguu,
a všechněm sbohem ještě jedenkrát.

Warwick. Již sbohem, lordi; u Coventry sraz.

Odcházejí všichni mimo Krále Jindřicha a Exetra.

Král Jindřich. Zde v paláci si odpočinu mžik.

Co vaše lordstvo, strýče Exetře,
si myslí o tom? Mně se zdá, že moc,
již Edward v poli má, je neschopna,
by setkala se s mou.

Vévoda z Exetru. Jen obava
je, aby nesved také ostatní!

Král Jindřich. To nemám strach, můj způsob proslaven:

já nezacpával uši k prosbám jich
ni neodkládal jejich žádostí,
můj žel jak balzám léčil rány jim,
má vlídnost jejich boly tišila,
má milost slz jim vysušila proud;
já nebyl lačen jejich bohatství
ni netlačil jich berní velikou,
nedychtil po mstě, ač dost chybili.
Tož proč by mne jim Edward víc byl drah?
Ne, Exetře, zve přízeň k přízni zas,
a bude-li lev laskav k jehněti,
jej neopustí jehně nikdy již.

Zvenčí křik: Lankaster! Lankaster!

Vystoupí Král Edward, Vévoda z Glostru a vojsko.

Král Edward. Zde stydlavého chopte Jindřicha

a odved'te ho pryč a poznovu
nás prohlašte tu králem anglickým.
Vy pramen jste, jenž malým potokům
téct dává, teď však zastavím tvůj zdroj,
je vysaje mé moře, vysuší
a vzduje se tím výš jich přítokem.
Pryč, do Towru s ním! Nedejte mu mluvit.

Odejdou někteří s Králem Jindřichem.

A ke Coventry stočme, lordi, se,
kde nyní bezohledný Warwick dlí.
Teď slunce hřeje, zmeškáme-li čas,
žeň nadějnou nám spálí chladný mráz.

Vévoda z Glostru. Včas pryč, než ještě spojí vojska svá,
a zrádce překvapme, jenž přerost nám.

Vpřed ke Coventry, bojci stateční.

Odejdou.

JEDNÁNÍ PÁTÉ

SCÉNA PRVNÍ

Coventry.

Vystoupí Warwick, Starosta z Coventry, dva poslové a jiní na hradbách.

Warwick. Kde posel od statného Oxforda?

Jak vzdálen pán tvůj, brachu počestný?

První posel. Je u Dunsmoru nyní, táhna sem.

Warwick. Jak daleko je Montague, bratr náš?

Kde posel, který přišel od něho?

Druhý posel. Je u Daintry teď s plukem mohutným.

Vystoupí Sir John Somerville.

Warwick. Co, Somerville, dí můj drahý syn?

A jak, co mníš, je Clarence blízko teď?

Somerville. U Southamu jsem s vojskem nechal ho

a čekám jej tak za dvě hodiny.

Warwick. Tož Clarence tu; znít slyším bubny jeho.

Somerville. To nejsou jeho, Southam leží tu.

Co vzácnost slyší, od Warwicku jde.

Warwick. Kdo to? Snad nečekání přátelé.

Somerville. Jsou blízko, a tak poznáme to hned.

Pochod. Tuš. Vystoupí Král Edward, Vévoda z Glostru a vojsko.

Král Edward. Jdi k hradbám, trubači, trub k jednání.

Vévoda z Glostru. Hle, hradby hlídá Warwick posupný!

Warwick. Ó hanba! Zpupný Edward přichází?

Kde spali naši zvědové neb jak

jsou svedeni, že neslyšeli jsme

nižádnou zvěst o jeho příchodu.

Král Edward. Nuž, Warwicku, chceš brány otevřít

a vlídně mluvit, sklonit koleno

své v pokoře, zvat králem Edwarda

a vyprosit si milost od něho?

Pak on ti odpustí tvé přečiny.

Warwick. Ne, spíš chceš odtud odvésti svůj voj

a vyznat, kdo tě nastolil a svrh,

zvat Warwicka svým ochráncem a kát se?

Pak zůstaneš dál yorský vévoda.

Vévoda z Glostru. Já myslím, že měl aspoň říci: král,

či proti vůli svojí žertuje?

Warwick. Což vévodství snad není pěkný dar?

Vévoda z Glostru. Ba tak, když chudý hrabě rozdává,

já za tak pěkný dar bych sloužil ti.

Warwick. Já dal jsem tvému bratru království.

Král Edward. Tož mé je, nechť jen co dar Warwickův.

Warwick. Ty nejsi Atlas pro tak velkou tíž,

a slabochu dar Warwick odnímá.

Mým králem Jindřich, Warwick poddán mu.

Král Edward. Však Warwickův král vězeň Edwardův,

a odpověz jen, chrabrý Warwicku,

co platno tělo, je-li hlava pryč?

Vévoda z Glostru. Žel, že si Warwick nedal pozor víc:

Co zamýšlel vzít pouhou desítku,

byl jemu chytře z karet sebrán král.
Vy bědného jste nechal Jindřicha
v paláci biskupském a shledáte
se, deset proti jedné, v Towru s ním.

Král Edward. Ba tak; však Warwick zůstáváte dál.

Vévoda z Glostru. Warwicku, klekni; klekni, dokud čas,
nu, bude to? Kuj železo, než zchladne.

Warwick. Radš uťal bych si zde tu ruku vráz
a druhou ti ji hodil do tváře,
než spustil bych svou plachtu před tebou.

Král Edward. Pluj si, jak můžeš, vítr měj i proud,
ta ruka zde si ovinouc tvůj vlas
jak uhel černý, co tvá uťatá
leb ještě bude teplá, napíše
do prachu výrok tento krví tvou:
„Už proměnlivý Warwick bez proměn!“

Vystoupí Oxford s bubny a prapory.

Warwick. Ó, blahé vlajky! Oxford přichází.

Oxford. Oxford, Oxford pro Lankastra!

On a jeho voj vstupuje do města.

Vévoda z Glostru. Jsou brány volny, vstupme dovnitř též.

Král Edward. Vpad do zad by nám jiný nepřítel,
jen stůjme v řádném šiku, jistěže
zas vytrhnou a k bitvě vyzvou nás.
A ne-li, město slabě chráněno,
tož vyženeme záhy zrádce v něm.

Warwick. Oxforde, vítej, nutná pomoc tvá.

Vystoupí Montague s bubny a prapory.

Montague. Montague, Montague pro Lankastra!

On a jeho voj vstupuje do města.

Vévoda z Glostru. Ty i tvůj bratr zradu splatíte
tou těla svého krví nejdražší.

Král Edward. Čím tužší boj, tím větší vítězství:
má mysl věští štěstí mi a zdar.

Vystoupí Vévoda ze Somersetu s bubny a prapory.

Vévoda ze Somersetu. Somerset, Somerset pro Lankastra!

On a jeho voj vstupuje do města.

Vévoda z Glostru. Dva tvého jména, vévodové dva
ze Somersetu zaplatili již
životy svými rodu Yorkovu,
ty třetí buď, ten vydrží-li meč.

Vystoupí Vévoda z Clarenceu s bubny a prapory.

Warwick. A hle, tu táhne Jiří z Clarenceu,
voj stačí vyzvat bratra jeho v boj;
v něm více váží zápal pro právo
než přirozená láska bratrská!
Pojď, Clarence; když Warwick volá, jdeš.

Vévoda z Clarenceu. Warwicku, otče, víš, co značí to?

Snímá červenou růži se svého klobouku.

Hle, zde ti házím k nohám hanbu svou,

dům otce svého nechci zničiti,
jenž prolil krev, by spojil kámen tím,
ni vznášet Lankastra. Jak, Warwicku,
ty věříš, že tak hrubý Clarence je,
tak nekalý a zvrhlý, že by zved
válečné nástroje ty osudné
na bratra, svého krále pravého?
Snad vyčteš mi mou svatou přísahu.
Ji splnit by bylo hřešit víc
než Jefte, když svou obětoval dceř.
Já lituji tak svého přestupku,
že, bych byl hoden bratra, úhlavním
se prohlašuji nepřitelem tvým,
odhodlán, ať tě najdu kdekoliv,
a já tě najdu, jestli vyjdeš ven,
tě ztrýznit za to, žes mne mrzce sved.
Tak zříkám se tě, zpupný Warwicku,
a k bratru obracím tvář zardělou.
Edwarde, odpusť, napravím to zas.
Ty, Richarde, se nemrač pro můj blud,
neb odtěďka být nechci nestálý.

Král Edward. Nuž, vítej víc, nám dražší desetkrát,
než kdybys nikdy nebyl zasloužil
si nenávisti naší.

Vévoda z Glostru. Vítán buď,
Clarence dobrý, toť je bratrské.

Warwick. Ó velezrádce křivopřísežný
a nevěrný!

Král Edward. Jakž, Warwicku, zda chceš
ven z města jít a bít se, nebo ti
kol uší máme bít kameny?

Warwick. Ach, nejsem tady zavřen k obraně!
Chci ihned k Barnetu, a Edwarde,
já, troufáš-li si, vyzývám tě v boj.

Král Edward. Ba, Edward troufá si a první jde.
K bojišti, lordové; Saint George a vítězství!

Odejdou Král Edward a jeho družina. Pochod. Warwick a jeho družina následují.

SCÉNA DRUHÁ

Bojiště blíže Barnetu.

Hluk bitevní a výpady. Vystoupí Král Edward, přinášeje zraněného Warwicka.

Král Edward. Tak, tady lež! Mři ty a mři náš strach,
neb Warwick, strašák, vždycky děsil nás.
Teď, Montagu, sed pevně; tebe lovím,
bys společník byl kostem Warwickovým.
Odejde.

Warwick. Ach, kdo je blíž? Ať nepřítel či druh,
pojď, rci, kdo vítěz: Warwick nebo York?
Nač ptám se? Trup můj rozsekaný značí,
má krev, má bezmoc, choré srdce značí,

že musím zemi vydat tělo své
a pádem svým i soku vítězství.
Tak vzdává ostří sekery se cedr,
v jehožto pažích orel královský
měl skrýš a v stínu klidně spával lev;
jehožto vrchol Jovův přezíral
strom rozpjatý a chránil za zimy
před mocným vichrem nízké křoviny.
Zrak, jež teď ztlumil smrti černý šláš,
byl bystrý tak jak slunce polední,
že pronik světa zrady ukryté.
Mé vrásky na čele, teď jedna krev,
dost často zvány králů náhrobky,
neb komu z králů nemoh zřít jsem hrob?
Kdo směl se smát, když Warwick brvy stáh?
Hle, teď mou slávu třísni prach a krev!
Mé lesy, sady, statky, jež jsem měl,
mne opouštějí teď, a z půdy vší
na délku těla pouze zbývá mi.
Co přepych, vláda, trůn – než prach a zem?
A žijme jakkoli, přec vposled mřem.

Vystoupí Oxford a Vévoda ze Somersetu.

Vévoda ze Somersetu. Ach Warwicku, ó Warwicku, kéž jsi
jak my! Svě ztráty bychom spravili.
Královna z Francouz mocný přivedla
voj, právě teď jsme slyšeli tu zvěst,
ach kéž bys ty jen mohl uprchnout!

Warwick. Nu, pak bych neprchl. Ach, Montagu,
zde jsi-li, milý bratře, vem mou dlaň
a svými rty zdrž duši moji mžik!
Mne nemáš rád. Neb kdybys, bratře, měl,
smysl slzami bys chladnou, sedlou krev,
jež slepujíc rty, nedá mluvit mně.
Pojď rychle, Montagu, sic zahynu.

Vévoda ze Somersetu. Ach Warwicku, on ducha vypustil
a Warwicka poslední volal dech
a děl: „Mne poruč bratru chrabrému!“
A víc chtěl říct a mluvil také víc,
však znělo to jak křik jen v sklepení,
jež nelze rozeznat; však naposled
jsem slyšel jasně, jak děl ve stonu:
„Ó, sbohem, Warwicku!“

Warwick. Klid jeho duši! Lordi, prehněte
a zachraňte se; Warwick dává všem
vám sbohem; v nebi se zas shledáme.

Umře.

Oxford. Pryč, pryč, tam, velký královnin kde voj.
Odnášejí mrtvolu. Odejdou.

SCÉNA TŘETÍ

Jiná část bojiště.

Tuš. Vystoupí Král Edward u vítězné slávy s Vévodou z Glostru, Clarenceu a ostatními.

Král Edward. Až potud spěje štěstí naše výš
a zdobeni jsme vínkem vítězství.
Však uprostřed dne toho zářného
zřím podezřelý, černý, hrozný mrak,
jenž chce se utkat s naším slavným sluncem,
než přijde v klidné lůžko západní.
Mním, lordi, že voj, který královna
sebrala v Galii, náš stihl břeh,
a jakož slyším, táhne proti nám.

Vévoda z Clarenceu. Větríček záhy rozptýlí ten mrak
a odvane jej k zdroji, odkud přitáh;
tvé paprsky ty páry vysuší,
neb z každičkého mračna není bouř.

Vévoda z Glostru. Moc královnina páčí na třicet
se tisíců, a Oxford prchl k ní
se Somersetem; bude-li mít kdy
dech nabrat, buďte ujistěn, že silou
se její strana naší vyrovná.

Král Edward. My od oddaných přátel máme zvěst,
že směřuje běh její k Tewksbury:
My u Barnetu opanovavše
teď pole, ihned vydáme se tam,
neb dobrá vůle cestu zkracuje.
A na pochodu síla poroste
nám v každém kraji, kudy potáhnem.
Zvuč buben; křičte „S odvahou!“ a pryč.
Odejdu.

SCÉNA ČTVRTÁ

Rovina u Tewksbury.

Pochod. Vystoupí Královna Markéta, Princ Edward, Vévoda ze Somersetu, Oxford a vojsko.

Královna Markéta. Lordové velcí! Moudří nesedí
a nebědují nad ztrátami svými,
leč s těchou hledí škody napravit.
Co na tom, že byl stěžeň skácen nám
teď přes palub, že prasklo lanoví,
že záchranná je kotva ztracena
a plavců našich půl že zhltl proud?
Náš kormidelník dosud živ. A má
kormidla nechat, jak hoch bázlivý
přidávat moři v slzách vody snad
a sílit to, jež příliš silno již,
co o skálu, když lká, se tříští loď,
již smělost s pílí mohly spasiti?
Ach, jaká hanba! Ký by to byl blud!
Nechť Warwick naše kotva byl – co víc?
A Montague stěžeň náš – co z toho dál?
Lanovím naši padlí – co teď s tím?

Jak, není jiná kotva, Oxford zde?
A jiný dobrý stěžeň, Somerset?
Francouzští druzi lany, plachtovím?
A proč, necht' neumělí, Ned a já,
pro jednou na se vzítí nemáme
věc cvičeného kormidelníka?
Od kormidla se nehmem, nechcem lkát,
však řídit běh, necht' vichr řekne: „Ne!“
od skal a písčin, jež nám hrozí troskou.
Zisk stejný vlnám žehnat nebo lát.
A což je Edward nežli kruté moře,
co Clarence nežli zrádná písčina,
a Richard drsný tes a osudný?
To naši bědné loďky sami škůdci.
Snad plavete; žel, pro chvíli to jen;
na písek vkročte, klesnete tam vráz,
vystupte na tes, příboj spláchne vás
neb hladem zemřete; toť trojí smrt.
To, lordi, pravím, byste poznali,
že chce-li od nás prchnout někdo z vás,
víc nedojde u bratří milosti
než u krutých vln, u písčin a skal.
Tož odvahu! Nad neodvratným lkát
a bát se dětská slabost byla by.

Princ Edward. Mním, žena toho ducha silného,
ji slyšet sketa mluvit slova ta,
by do prsou mu vlila hrdinství,
že nah by ubil ozbrojeného.
To nedím, že bych o koms pochyboval,
neb kdybych z bázně podezřívál jen
tu někoho, jej nechal jít bych včas,
než v tísní by nám zkazil jiného
a duchem sobě rovným učinil.
Je-li tu taký – nedej Bůh! – ať dřív
jde, než nám bude třeba jeho sil.

Oxford. Ženy a děti smělé na výsost,
a bojovníci chabí! – Jakže, to
by nesmrtelná byla potupa!
Ó mladý, chrabry princí! Slavný děd
tvůj žije v tobě. Dlouho žij, bys obraz
jsa jeho, slávu jeho obnovil!

Vévoda ze Somersetu. A kdo se nechceš za tu naděj bít,
jdi domů v lože a jak sova za dne
buď, vstaneš-li, jen pro podív a smích.

Královna Markéta. Dík mějtež, vzácný Somersete, dík,
Oxforde milý!

Princ Edward. A též toho dík,
jenž ještě nemá pranic jiného.

Vystoupí Posel.

Posel. Již hotovte se, lordi, Edward blíž,

v boj připraven, tož odhodlaně jen.
Oxford. To tušil jsem; toť jeho způsob je,
tak spěchat, by nás v nepořádku stih.
Vévoda ze Somersetu. Však zmýlil se, my připraveni jsme.
Královna Markéta. Mé potěšuje srdce zápal váš.
Oxford. Zde svedem boj; ztad neustoupíme.
Tuš a pochod. Vystoupí Král Edward, Vévoda z Glostru, Clarenceu a vojsko.
Král Edward. Stateční stoupenci mí, tamto, hle,
les trnitý, jenž s nebes pomocí
a vaší silou musí porubán
až do kořen být, dřív než bude noc.
Víc nemusím už živit oheň váš,
vímt' dobře, že jej spálit hoříte.
Bud' pokyn k bitvě dán, a lordi, v boj!
Královna Markéta. Lordové, rytíři a šlechtici,
mé slzy maří, co bych chtěla říct,
neb s každým slovem, které promluvím,
jen vizte, piji vodu z očí svých.
Tož nic než to: Váš vládce Jindřich jest
nepřítel vězněm, vyrvána mu moc,
říš jeho jatkami, lid pobit mu,
řád jeho zvrácen, poklad rozházen,
a tamto vlk, jenž působí tu spoušť.
Za právo jdete v boj, nuž, jménem Páně,
lordové, statečně; v boj dejte znamení.
Hluk bitevní. Ústup. Výpady. Odejdou.

SCÉNA PÁTÁ

Jiná část bojiště.

Tuš. Vystoupí Král Edward, Vévoda z Glostru, Clarenceu a vojsko s Královnou Markétou, Oxfordem a Somersetem jako vězni.

Král Edward. Nuž, skončeny ty bouřné rozmíšky.
Pryč s Oxfordem do zámku Hamu hned,
Somerset propad vinnou hlavou svou.
Již odved'te je, nechci slyšet jich.
Oxford. Já slovy nechci obtěžovat tě.
Vévoda ze Somersetu. Ni já, svůj osud snesu trpěliv.
Odejde Oxford a Somerset se stráží.
Královna Markéta. Tak smutně loučíme se v neklidném
tom světě, bychom shledali se zas
radostně v sladkém Jeruzalémě.
Král Edward. Je vyhlášeno, že kdo nalezne
Edwarda, dojde velké odměny
a jemu život bude darován?
Vévoda z Glostru. Jest; hle, tu mladý Edward přichází.
Vystoupí vojíni s Princem Edwardem.
Král Edward. Blíž s panicem, ať vyslechneme ho.
Jak, píchat už tak mladý může trn?
Jak omluviti můžeš, Edwarde,
že v zbrani jsi, mé bouříš poddané,

a všecken rozruch, ježs mi způsobil?

Princ. Jak poddaný mluv, ctižádostivý
a zpupný Yorku, představ si, že teď
to mými ústy mluví otec můj.

Vzdej trůnu se a klekni přede mnou,
co týmiž slovy já tě vyzývám,
na něž chtěls, zrádce, moji odpověď.

Královna Markéta. Ach, kéž tvůj otec byl tak rozhodný.

Vévoda z Glostru. Tak mohla jste dál sukně mít a krást
jste nemusila kalhot Lankastru.

Princ. Nech Ezop bajky na zimní si noc,
zde nevhod jeho zlobné hádanky.

Vévoda z Glostru. Za to tě ztýrám, spratku, přísámbůh!

Královna Markéta. Ba, zrodil ses, bys lidi mořil jen.

Vévoda z Glostru. Proboha, pryč s tou štěknou zajatou.

Princ. Ne, spíše s hrbáčem tím štekavým.

Král. Klid, drzý chlapče, nebo ztiším tě.

Vévoda z Clarenceu. Jsi, nezvedenče, příliš prostořeký.

Princ. Znáš povinnost; jí nikdo nectí z vás,
Edwarde chlipný, Jiří věrolomný,
ni zrudný Dicku ty; vám pravím všem:
jsem lepší vás, neb všichni zrádci jste,
a ty si zchvacuješ, co po právu
jen mého otce je a mé.

Král Edward. Zde máš,
hanobitelky té zde podobo!

Probodne ho.

Vévoda z Glostru. Ty zápasíš? Zde máš, at' skončí křeč.

Probodne ho.

Vévoda z Clarenceu. A zde máš, žes mi věrolomných lál.

Probodne ho.

Královna Markéta. Ó, zab mne též!

Vévoda z Glostru. To věru učiním!

Král Edward. Stůj, Richarde, stůj; našich činů dost!

Vévoda z Glostru. Proč žít má, by svět řečí plnila?

Král Edward. Jak, omdlévá? Ji vzkřísit hled'te zas.

Vévoda z Glostru. U bratra krále omluv, Clarence,
mne, do Londýna za vážnou chci věci,
než přijdete tam, uslyšíte cos.

Vévoda z Clarenceu. Co? Co?

Vévoda z Glostru. Tower, Tower.

Odejde.

Královna Markéta. Ó Nede, sladký Nede, promluv přec
k své matce, hochu! Mluvit nemůžeš?

Ó zrádci, vrahové! Ti, Caesara
kdož probodnuli, neprolili krev,
zla nespáchali, hanby nehodní,
s tím mrzkým skutkem srovná-li se to.
On muž byl, ten zde proti němu dítě,
a na dětech nechladí lidé vztek.

Co horší vraha, bych to jménem zvala?
Ne, ne, mé srdce puká, mluvím-li,
a mluvit chci, by srdce puklo mně.
Ó katané a lotři, krvaví
kanibalové! Jaký líbezný
jste požali to kvítek předčasně!
Vy děti nemáte, vy katani,
vždyť mít je, už jen na ně vzpomínka
by byla pohnula vám svědomím.
Však budete-li jaké dítě mít
kdy, čekejte, že bude v mladosti
tak utraceno, jak ten mladý princ
byl milý vámi, kati, odpraven.

Král Edward. Pryč s ní, ji odtud mocí odveďte!

Královna Markéta. Ne, nevěcté mne ztad, mne zabte zde.

Zde vytas meč, svou odpustím ti smrt.

Jak, nechceš? Nuž, ty tedy, Clarence!

Vévoda z Clarenceu. Tak, přísambůh, ti nechci ulevit.

Královna Markéta. Clarence dobrý, milý Clarence,
tak učiň, učiň!

Vévoda z Clarenceu. Neslyšela jsi,
že přísáh jsem, že neučiním to?

Královna Markéta. Ba tak, ty křivě přísaháváš však.

Dřív byl to hřích, teď soucit byl by to.

Jak, nechceš? Kde ten katan ďábelský,
ten hnusný Richard? Richarde, kde jsi?

Zde nejsi. Vražda je tvá almužna.

Vždy žadatelům o krev vyhovíš.

Král Edward. Pryč, pravím; odved'te ji, káži vám.

Královna Markéta. Jak princi zde, se vám i vašim staň!

Odejde, odvečena mocí.

Král Edward. Kam Richard odešel?

Vévoda z Clarenceu. On v Londýn spěchal, jak se domýšlím,
krvavou v Towru strojit večeři.

Král Edward. Je ukvapený, když mu do hlavy
cos vleze. Nyní odtud na pochod;
buď se žoldem a díky propuštěn
lid obecný, a vzhůru k Londýnu,
co milá choť tam dělá, pohlédnout,
neb doufám, že již pro mne syna má.

Odejdou.

SCÉNA ŠESTÁ

Londýn. – Tower.

Vystoupí Král Jindřich a Vévoda z Glostru s Purkrabím na hradbách.

Vévoda z Glostru. Mylorde, dobrý den. Tak zabrán v knihu?

Král Jindřich. Ba, dobrý lorde – mylorde, chci říct.

Hřích lichotit; říct „dobrý“, málo lepší,
říct „dobrý Glostre“, toť jak „dobrý ďáble“
a zvráceno, tož „dobrý lorde“ ne.

Vévoda z Glostru. Nás opust', brachu, máme jednání.

Odejde Purkrabí.

Král Jindřich. Tak nedbalý se pastýř před vlkem

na útěk dává, takto nevinná
ovečka nejdřív dává rouno své
a pak své hrdlo pod nůž rezníkův.
Jakou to scénu smrti zahraje
Roscius nyní?

Vévoda z Glostru. Podezření vždy

tam strašívá, kde provinilý duch;
zří v každém keři zloděj biřice.

Král Jindřich. Pták, na nějž v keři nalíčen byl lep,

třas v křídlech, každý podezřívá keř;
já bědný otec ptáčka milého
mám před zrakem teď obraz osudný,
kdy nebohé mé mládě chytáno
a polapeno bylo, zabito.

Vévoda z Glostru. Jak bezradný byl blázen Krét'an ten,
jenž učil syna letu ptačímu!

A přece přes svá křídla utonul.

Král Jindřich. Já Daedal, bědný hoch můj Ikar byl,

tvůj otec Minos, jenž nám nepřál let;
tím sluncem, které sžehlo perutě
sladkému mému hochu, Edward byl,
tvůj bratr, a ty mořem, jehož chřtán
závistný jeho život pohltil:

Ach, zbraní svou, ne slovy usmrť mne!

Spíš hrud' má snese dýky tvojí hrot
než tragickou tu událost můj sluch.

Leč proč jsi přišel? Vzít si život můj?

Vévoda z Glostru. Což myslíš si snad, že jsem popravčí?

Král Jindřich. Ba, popravčí jsi, toho jsem si jist.

Nevinných vražda je-li popravou,
pak popravčí jsi tedy.

Vévoda z Glostru. Pro zpupnost

jsem jeho zabil syna tvého jen.

Král Jindřich. Ty zabit být, když prvně zpychnul jsi,

nebyl bys žil, bys zabil syna mně.

A věštím tak, že mnoho tisíc těch,
kdož z bázně mé teď netuší ni zbla,
a mnoho vzdechů starců, mnoho vdov
a mnoho vlhkých oči sirotků –
pro syny muži, ženy pro chotě
a siroty pro smrt svých rodičů
tak předčasnou – té bude hodiny
kdys litovat, kdy zrodil jsi se ty.

Sýc houkal při tvém zrození – zlá zvěst,

volavka křičela, zlý věštíc čas,
psi vyli, stromy strašná rvala bouř;
na komíně se havran usadil

a švitor strak zněl v děsných zlozvucích.
Tvá matka cítila víc bolesti
než rodičky a porodila přec
pak méně, než več matky doufají,
tož nedozrálou hroudu beztvárnou,
nerovnou plodu kmene takého.
Měls zuby v hlavě, když ses narodil,
to na znamení, že jdeš kousat svět,
a jiné pravda-li, co slyšel jsem,
tys přišel –

Vévoda z Glostru. Víc nechci slyšet, umři, proroku,
při řeči své, neb mezi jiným jsem
i k tomuto byl sudbou předurčen.

Probodne ho.

Král Jindřich. Ba tak a k mnohu pobíjení dál.

Mně hříchy odpusť, Bože, smiluj se!

Umře.

Vévoda z Glostru. Jak, Lankastru že ctižádostivá
krev klesá v zem? Že vytryskne, jsem mnil.

Hle, pro bědného krále toho smrt
jak pláče meč můj. Ó kéž takové
by slzy rudé vždycky ronili,
kdož našeho si rodu přejí pád.
Jen jiskra-li tam zbývá života,
v hloub, v peklo; rci, že já tě poslal tam.

Probodne ho znovu.

Já, bez lítosti, lásky, bez bázně.
Ba, pravdu o mně Jindřich povídal,
neb často jsem tak slýchal od matky,
že na svět jsem šel napřed nohama.
Co myslíte, zda důvod neměl jsem
tak pospíchat a hledět zničit ty,
kdož naše právo osobují si.
Babička žasla, ženy křičely:
„Ó Ježíši, on zrozen se zuby!“
A bylo tak, což jasné znamení,
že vrčet, kousat, vést si mám jak pes.
Tož stvořilo-li tak mé tělo nebe,
zkřiv peklo mysl mou, ať v shodě to!
Já nemám bratra; bratru žádnému
podoben nejsem; a to slovo „láska“,
již nazývají božskou šedivci,
ať sídlí v lidech, již si podobni,
a ve mně ne. Já sám jsem pro sebe.
Clarence, pozor; v světle stojíš mi,
však já ti vyberu již černý den,
neb šířit šeptem také věštby chci,
že Edward bude bát se o život,
a pak, bych vzal mu strach, tvá budu smrt.
Král Jindřich, princ, syn jeho, jsou ti tam.

Ted's na řadě ty, jiní později;
zvu špatným se, než k výši dospějí.
Tvé tělo v síň chci jinou hodit jen
a plesat, Jindřichu, v tvé smrti den.
Odejde s mrtvolou.

SCÉNA SEDMÁ

Londýn. – Palác.

Tuš. Vystoupí Král Edward, Královna Alžběta, Vévoda z Clarenceu, Glostru, Hastings, Chůva s malým Princem a dvořanstvo.

Král Edward. Zas na královském trůně anglickém

tu sedíme, jenž nazpět vykoupen
byl krví nepřátel. Co statečných
jsme soků jako v podzim obilí
požali v pýchy jejich zenitu.
Tak vévody tři ze Somersetu,
pro spolehlivost, smělost trojslavné;
dva Cliffordy, tož otce se synem;
Northumberlandy dva: ne, chrabřejších
dvě lidí koním ostruh nevbodlo
za zvuku trub! A s nimi statečné
dva medvědy, Warwicku s Montaguem,
již řetězy lva spjali královského
a jichž se řevem třásl celý les.
Tak od trůnu jsme smetli důmnění
a za podnož si dali bezpečnost.
Pojď, Bessy, nech mne hochu políbit.
Pro tebe, mladý Nede, strýcové
tví a já sám jsme bděli v zimní noc
v své zbroji, pěšky všichni táhli jsme
za doby letní v horkém úpalu,
bys v míru znovu nosil korunu
a sklízel žatvu naší námahy.

Vévoda z Glostru (*stranou*). Žeň zkazím mu, až složíte svou skráň,
neb teď mne ještě neznamená svět.

Má rámě silná pro zdvih stvořena,
nuž, tíž ať zdvihnou, neb mi zlomí vaz.
Ty cestu najdi – a ty mi ji klešť!

Král Edward. Clarence, Glostře, milujte mou choť
a královského svého synovce
polibte, bratří oba.

Vévoda z Clarenceu. Něžnost tu,
již povinen jsem Vaší Milosti,
pečetím na rtech toho robátka.

Královna Alžběta. Dík, vzácný Clarence, ctný bratře, dík!

Vévoda z Glostru. A strom že miluji, zkad vyšel jsi,
plod jeho líbám lásky polibkem.
(*Stranou*) Však vpravdě Jidáš mistra líbal tak
a volal „Zdráv buď!“ zamýšleje zlo.

Král Edward. Ted' trůním tak, jak blaží duši mou:

v své vlasti mír a lásku bratří mám.

Vévoda z Clarenceu. Co Vaše Milost počne s Markétou?

Reignier, otec její, v zástavu
dal francouzskému králi Ludvíku
své Sicílie s Jeruzalémem
a poslali to sem co výkupné!

Král Edward. Pryč s ní a převezte ji do Francouz.

A co teď zbývá nežli trávit čas
v slavnostech skvělých, ve hrách veselých,
jež vhodny jsou, by potěšily dvůr?
Bubny i trouby zněte! Sbohem, žaly,
neb počíná, jak doufám, ples náš stálý.

Odejdou.